

Rusko 2015

Ruskon eteläosan osayleiskaavan arkeologinen inventointi

Tapani Rostedt 18.02.2016

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista inventointia Ruskon kunnan eteläosan osayleiskaavan suunnittelualueella. Työn tilaaja on Ruskon kunta. Maastotyön suoritti FM Tapani Rostedt 21.12. - 31.12.2015 yhteensä 5 kenttätyöpäivän aikana.

Hankealueella inventoitiin arkeologisesti potentiaaleja kohteita, painopiste oli varsinkin muuttuvan maankäytön alueilla.

Alueelta oli tiedossa viisi tunnettua muinaisjäännöskohdetta jotka tarkastettiin. Inventoinnissa löytyi 8 uutta muinaisjäännökseksi ehdotettavaa kohdetta sekä lisäksi 5 muuta kulttuurihistoriallista kohdetta jotka suositellaan kaavan jatkosuunnittelussa ottamaan huomioon.

Sisällys

1. Perustiedot.....	4
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	5
2.1. Esiselvitys.....	6
2.2 Tutkimushistoria.....	6
2.3. Maastoinventointimenetelmistä.....	7
3. Geologia, topografia ja maisema.....	7
3.1. Maastokuvaukset ja valokuvat.....	9
4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö.....	14
5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö.....	17
6. Tulokset.....	18
7. Kohdehakemisto.....	20
8. Kohdetiedot.....	21
9. Aineistoluettelo.....	57

Kansikuva: Kivistä rakennettu kaarisilta Ruskojoen yli vuodelta 1896 Pyhän Henrikin tien/Nunnapolun varrelta. Taustalla vasemmalla Nissin vanha asuinrakennus. Kaakkoon.

1. Perustiedot

Inventointialue: Ruskon eteläosan osayleiskaavan alue

Tilaaja: Ruskon kunta

Inventoinnin laji: osainventointi

Kenttätyöaika: 21.12.-31.12.2015, yht. 5 päivää

Karttanumerot: TM35-lehtijako, L3413A, L3413B

vanha yleislehtijako, 1044 07, 1044 10

Korkeus: n. 22,5 – 68,5 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio), Turun Museokeskus (digitaalinen)

Aiemmat löydöt: KM 15721, KM 34019:1-3

Inventointilöydöt: -

Aiemmat tutkimukset: A.M. Tallgren 1906 (tarkastus)

M. Huurre 1962 (inventointi)

E. Raike ja K. Lesell 2003 (inventointi)

A. Kehusmaa 2003 (inventointi)

J. Pukkila 2007 (inventointi)

Kartta 1. Tarkastelualueen sijainti merkitty sinisellä ympyrällä. Taustakartta MML 12/2015.

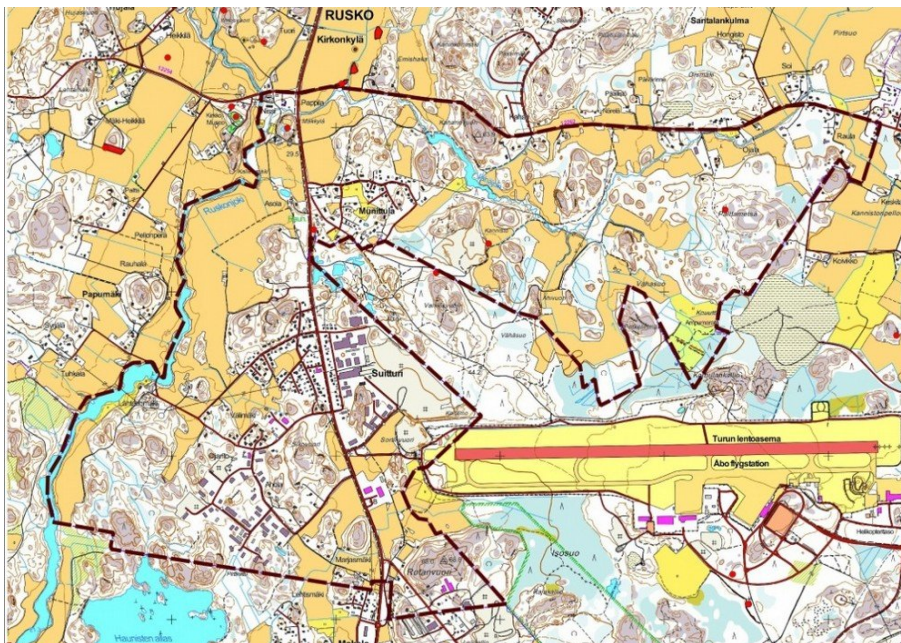

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Ruskon kunta ja Turun kaupunki käynnistivät vuonna 2006 lentoasemaa ja sen lähiympäristöä koskevan osayleiskaavan valmistelun. Myöhemmin kaavahanke on eriytynyt kahdeksi Turun ja Ruskon aluetta koskevaksi hankkeeksi. Kaavatyö oli jonkin aikaa pysähdyksissä kunnes käynnistyi jälleen viranomaistyöneuvottelulla 10.11.2015. Tässä neuvottelussa Turun Museokeskuksen edustaja totesi, että suunniteltuun kaavatyöhön tulee sisällyttää arkeologinen inventointi. Koska arkeologisten kohteiden perusinventointi on kunnassa tehty viimeksi vuonna 1962 ja koska alue sijaitsee tunnettujen muinaisjäännösten välittömässä läheisyydessä, voitiin katsoa inventointityön suorittaminen tarpeelliseksi. Tätä korostaa myös maankäytön ja arkeologisen tietämyksen jatkuva lisääntyminen. Ruskon eteläosan suunnittelualueilla suoritettiin arkeologinen maastoinventointi Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelun toimesta loppuvuodesta 2015.

Kohdealue sijaitsee Ruskon kirkon itä- ja eteläpuolella, Turun lentoasemasta pohjoiseen ja länteen, ja sen koko on noin 7,7 km². Muuttuvaa maankäyttöä ei olla osoittamassa koko kaava-alueelle, ja osa siitä on jo valmiiksi kaavoitettua ja rakennettua. Inventoinnin painopiste oli muuttuvan maankäytön alueilla, ts. alueilla, joille kaavassa osoitetaan uutta rakentamista. Muuta alueita käytiin läpi arkeologisesti potentiaalisilta alueiltaan. Lisäksi inventoinnissa tarkastettiin kaava-alueella sijaitsevat ennestään tunnetut muinaisjäännökset ja tarkastettiin silmänvaraisesti niiden säilyneisyys ja kunto. Tutkittavalta alueelta tunnettiin ennen inventointia kolme arkeologista muinaisjäännöskohdetta sekä yksi mahdollinen vanha rajamerkki joka muinaisjäännösrekisterissä oli merkitty luonnonmuodostumaksi.¹

Tässä selvityksessä etsittiin pääasiassa uusia muinaisjäännöksiä, mahdollisuuksien mukaan pyrittiin myös huomioimaan muita kulttuuriperintökohteita sekä ihmisen toiminnan seurauksena syntyneitä rakenteita ja muutoksia luonnonympäristössä, joilla voi olla merkitystä kokonaiskuvan saamiseen hankkeen vaikutuksista arkeologiseen kulttuuriperintöön.

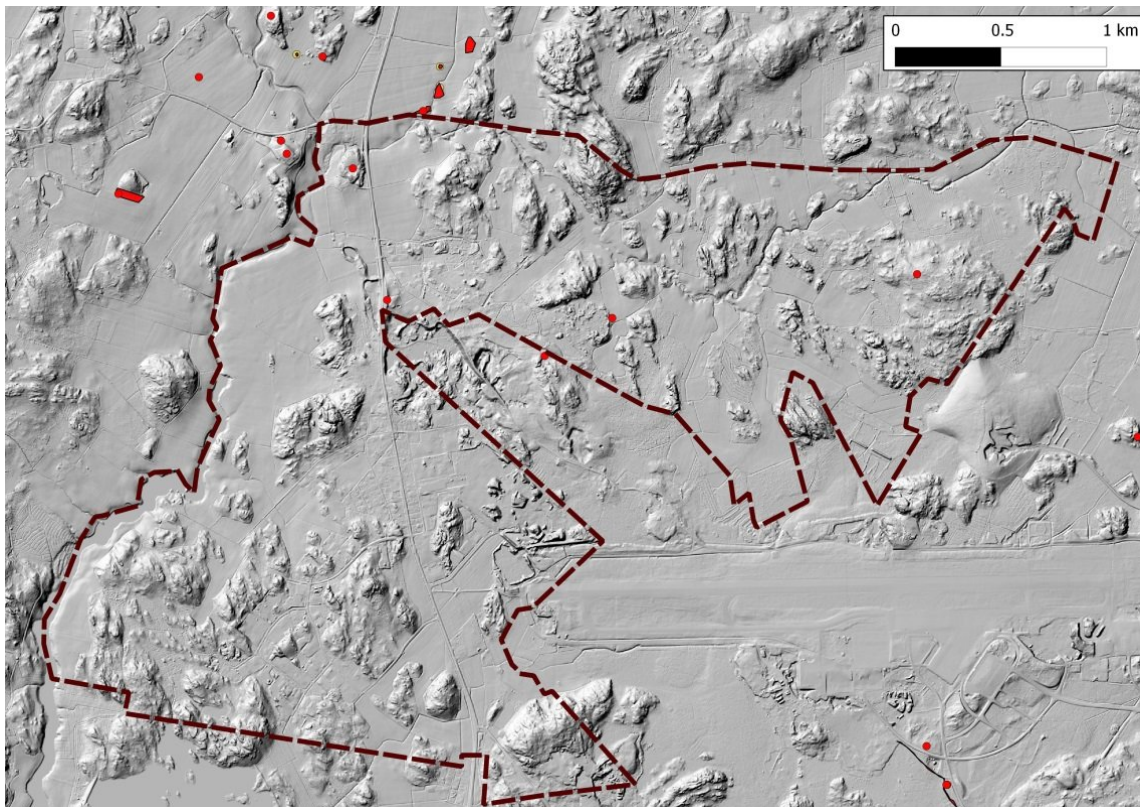
Kartta 2. Kaavan osoittama alue Ruskon kunnan eteläosassa. Tunnetut muinaisjäännökset kaava-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä on merkitty punaisella. Taustakartta MML 12/2015.

¹ Aiemmat kohdetiedot Museoviraston kulttuuriympäristön rekisteriportaalin mukaan, <http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

2.1. Esiselvitys

Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustuu hankealueilla ja lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytettiin eri aineistoja, joiden avulla voidaan erottaa muinaisjäännösten sijainnin kannalta relevantit alueet. Esihistoriallisten kohteiden osalta kaukokartoituksessa keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmallit sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineisto. Laserkeilausmenetelmä tuottaa hyvin tarkkaa tietoa kohteensa pinnanmuodoista, ja sen avulla voidaan paikantaa lähinnä erilaisia kuoppakohteita, kuten asumuspainanteita, tervahautoja ja hiilimiiluja tai isoja vallirakenteita. Historiallisen ajan kohteita etsittiin topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja internetistä löytyvän historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen, sotilaskarttojen tai myös alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla.

Kartta 3. Lidar-aineiston pohjalta havaittava korkeusmalli suunnittelualueesta. Tunnetut muinaisjäännökset kohdealueella ja sen välittömässä läheisyydessä on merkitty punaisella. Maanmittauslaitos, 2 m DEM, 12/2015

2.2 Tutkimushistoria

Käytettävissä olevien tietojen perusteella Matti Huurre on suorittanut Ruskon kunnan alueella yleisinventoinnin vuonna 1962. Kohdealueella tai sen välittömässä läheisyydessä on pienimuotoisia arkeologisia inventointeja tehty lisäksi ainakin vuosina 2003 (Eeva Raika ja Kreetta Lesell) ja 2007 (Jouko Pukkila).

Ruskon kunnassa arkeologinen tutkimus on kuitenkin alkanut jo 1900-luvun alussa, jolloin A.M. Tallgren teki tutkimuksia kunnan alueella. Myöhemmin, 1920-luvun lopulla, myös A. Hackman ja V. Paalasmaa keräsivät tietoja Ruskon alueen muinaisjäännöksistä.

Edellisten selvitysten ja tutkimusten lisäksi kohdealueella ja sen läheisyydessä on tehty useita yksittäisten kohteiden kaivauksia ja tarkastuskäyntejä, niistä mainittakoon Antti Bilundin, Heljä Brusilan ja Kaisa Lehtosen lukuisat tarkastukset 1900-luvun lopulla ja 2000-luvulla.

2.3. Maastoinventointimenetelmistä

Maastoinventoinnissa tarkastettiin kaavassa merkityt muuttuvan maankäytön alueet kattavasti. Vain muutamia loivapiirteiset alueet tasaisilla pelloilla ja suomaastossa jätettiin tutkimatta. Laajemmin kontrolloitiin maaperän ja topografian perusteella tyypilliset muinaisjäännöspotentiaaliset alueet. Taustaselvityksen perusteella tasaisia soita oli relevanttia inventoida vain muutamilla valikoiduilla kohdilla, niitä ei nyt tutkitulla alueella muutenkaan ollut kovin runsaasti.

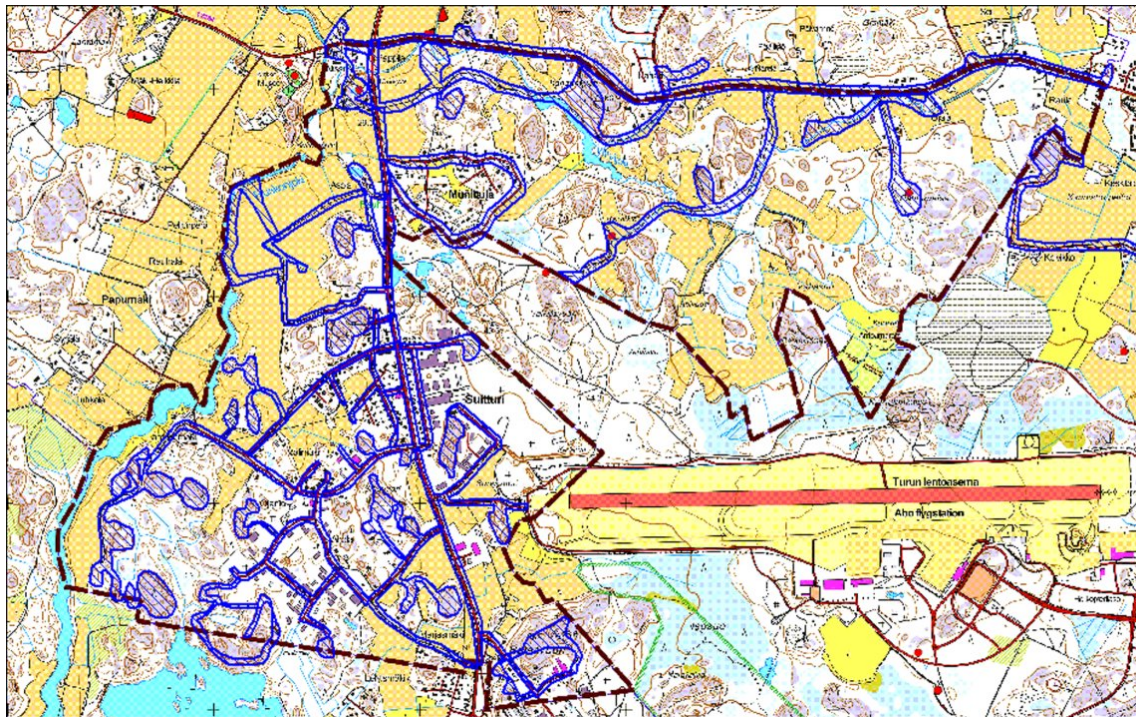
Tietoja aikaisemmin löydetystä muinaisjäännöksistä käytettiin inventoinnissa hyväksi. Alueen alimmat osat sijaitsevat kivikautisilla korkeuksilla ja alueella sijaitsee korkeita kallioalueita, joille tiedetään lähialueilla rakennetun hautaraunioita. Vaikka inventointia suunniteltaessa oli tiedossa seudulle tyypilliset muinaisjäännökset, ja niiden sijainti - etenkin korkeus meren pinnasta - koko alue käytiin läpi korkeimpia kallioita myöten. Työ tehtiin maastotarkastuksena, jossa huomio kiinnitettiin maanpinnalle näkyviin muinaisjäännöksiin. Edelleen maastotarkastuksen yhteydessä kiinnitettiin huomio topografiaan, jonka perusteella jonkin alueen soveltuvuutta asutukselle arvioitiin. Tässä yhteydessä havainnoitiin myös kallioalueiden vetiset notkelmat ja suot. Niiden tarkastukseen ei kuitenkaan käytetty siinä määrin aikaa kuin kuivempien metsä- ja kallioalueiden tarkastamiseen, sillä suoalueitten kokonaisvaltainen tutkimus ei tämän inventoinnin resurssien puitteissa ollut mahdollista.

Maastossa tarkastettiin kattavasti kaikki suunnittelualueet ja pääsääntöisesti silmänvaraisesti tarkemmin ne alueet, jotka esiselvityksen perusteella osoittautuivat relevanteiksi löytää uusia muinaisjäännöksiä. Tähän sisältyi mm. laserkeilausaineistoon perustuvien havaintojen tarkastamista. Inventointi perustui pääosin silmänvaraisiin pintahavaintoihin. Uusia muinaisjäännöksiä etsittiin mm. maanpinnan korkeussuhteiden, maaperän ja poikkeavan kasvillisuuden perusteella. Erityistä huomiota kiinnitettiin tunnettujen muinaisjäännöskohteiden ympäristöihin. Mahdollisten kulttuurikerrosten toteamiseksi ja rakenteiden iän (resentti / muinaisjäännös) sekä tarkoituksen selvittämiseksi tehtiin tarvittaessa lapiolla n. 30 x 30 cm:n kokoisia koeuoppia ja kairausta 2 cm:n kairalla. Havaitut muinaisjäännöskohteet valokuvattiin ja niiden ympäristöstä kirjattiin maasto- ja maisemaselvityksiä sekä mahdolliset taustatiedot.

Muinaisjäännösten sijainti mitattiin GPS-paikantimella (Garmin GPSmap 62s), jonka tarkkuus on n. +/- 3-6 m. Paikkatietohallintaan käytettiin QGis 2.8.0 -ohjelmaa ja Lastool -ohjelmaa lidar-pistepilviaineiston käsittelyssä ja terrain-analyysissä.

3. Geologia, topografia ja maisema

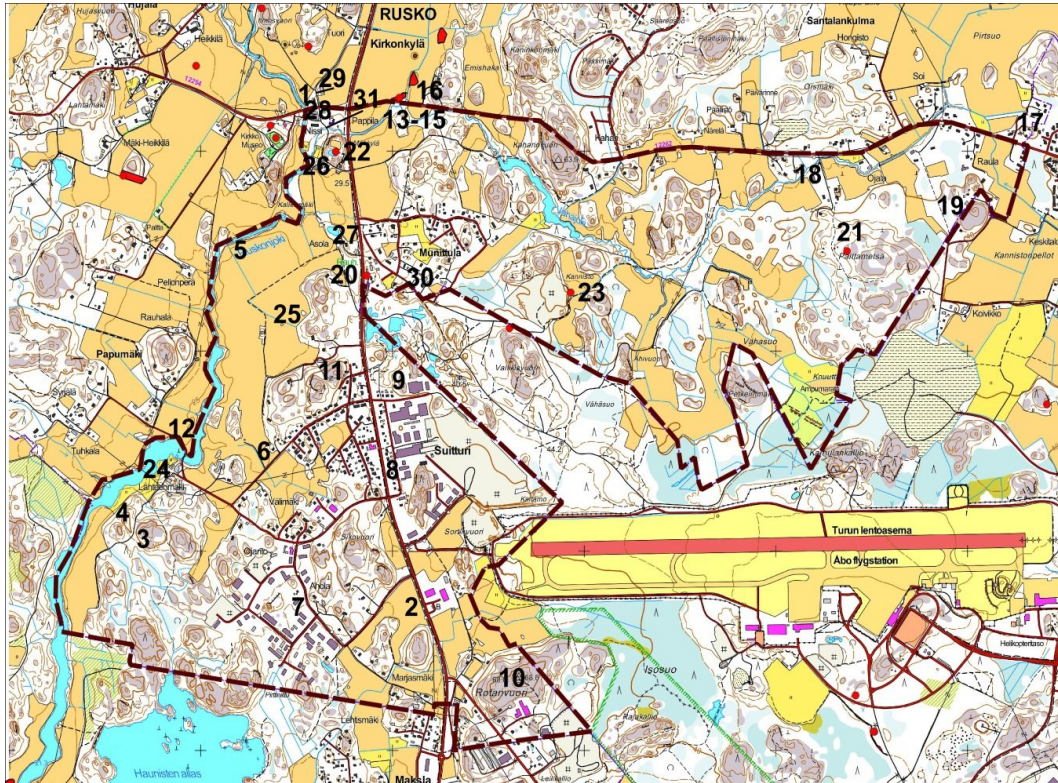
Suunniteltu hankealue sijaitsee Ruskon kirkon itä- ja eteläpuolella, Turun lentokentän pohjois- ja länsipuolella. Tutkimusalue on osin asumatonta metsämaastoa ja peltoa, suurimmalta osin kuitenkin kohtuullisen tiiviisti rakennettua asuin- ja teollisuusaluetta. Vallitsevana asumattomilla alueilla ovat eri kasvuvaiheissa olevat taaloumetsät ja kallioid. Maaperä on pohjamooreenia, pintakerroksessa karkeusasteeltaan vaihtelevaa moreenia ja turvetta. Maastossa hienompaa soraa tai hiekkaa sisältäviä vyöhykkeitä havaittiin vähän, arkeologiselta kannalta lupaavimmalla alueella sijaitsee nykyään suurehko hiekkakuoppa. Kallioista maastoa esiintyy paljon varsinkin tutkittavan alueen eteläosissa, osin alueella on myös paljaita kallioita. Korkokuvaltaan maasto on kuitenkin enimmäkseen alavaa. Maaperä on jokilaakson pelloilla savista, metsäalueilla enimmäkseen hiekansekaista savea. Hankealueen suot on pääosin ojitettu.

Kartta 4. Hankealueen raja ruskealla katkoviivalla. Tarkastetut alueet on merkitty sinisellä vino-
viivoituksella, vanhastaan tunnetut muinaisjäännöskohteet hankealueella ja sen lähiympäristössä
punaisella. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

3.1. Maastokuvaukset ja valokuvat

Kartta 5. Kuvauspaikat 1 – 32, numerot viittaavat valokuvien numerointiin raportissa. Maanmittauslaitoksen karttarasteri 12/2015.

Kuva 2. Tutkimusalueen eteläosan peltoa, taustalla Sikovuori. Pohjoisluoteeseen.

Kuva 3. Kalliomaastoa Lähtenmäen tilan lounaispuolella. Kaakkoon.

Kuva 4. Hiekkapohjaista rantatasannetta Lähtenmäen tilan lounaispuolella, Ruskojoen varrella. Länteen.

Kuva 5. Savinen peltoalue vanhan Lähteemäen talon torpanpaikan kohdalla. Ei merkkejä säilyneestä muinaisjäännöksestä (ks kartta 12). Pohjoiskoilliseen.

Kuva 6. Ruskojoen lähiympäristö on lähinnä savipeltoa. Luoteeseen.

Kuva 7. Teollisuusaluetta Aholan talon länsipuolella. Länsiluoteeseen.

Kuva 8. Asuintaloaluetta Suitturin teollisuusalueen länsipuolella. Pohjoiskoilliseen.

Kuva 9. Kuva Suitturin teollisuusalueen pohjoispuolella sijaitsevaa kallio-kumparetta kohti. Koilliseen.

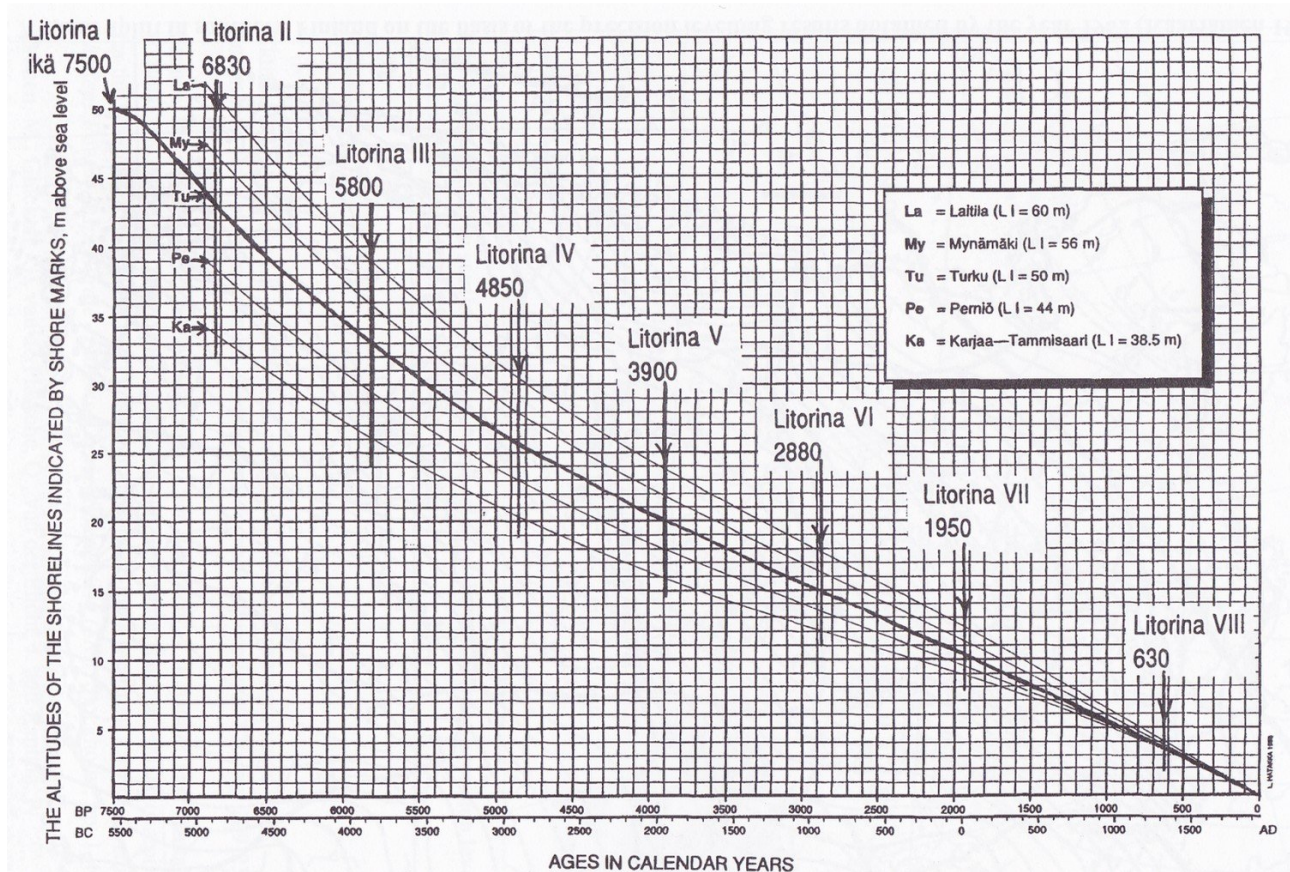

Kuva 10. Kuva Rotanvuorelta luoteeseen, kohti tutkimusalueen eteläosaa. Luoteeseen.

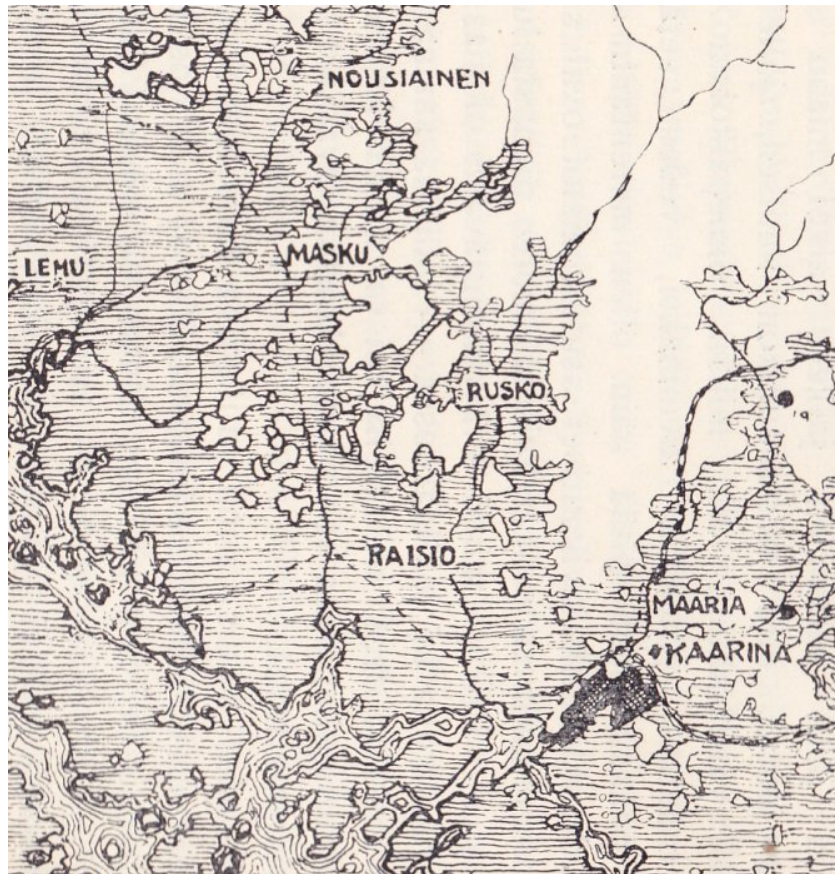
4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö

Jääkauden aikaansaama maankohoamisilmiö muutti maisemaa Varsinais-Suomessa ja Ruskonkin alueella ensin merestä saaristoksi ja lopulta osaksi mannerta. Mantereen osaksi Rusko tuli nelisen tuhatta vuotta sitten. Kohdealue sijaitsee korkeustasoilla 22,5-68,5 m mpy, joka vastaa muinaisrantatasoja n. 6500-2200 eKr. (Hatakka & Glükert 2000, 11, fig. 6). Tämä tarkoittaa että mahdollisia muinaisjäännöksiä oli odotettavissa kivikauden alkupuolelta aina sen loppuun saakka, mikäli ihmistoiminta on ollut rantasidonnaista ja asumiseen soveltuvia alueita oli saavutettavissa.

Kartta 6. Kalibroimaton rannansiirtymäkäyrä Karjaalta Laitilaan ulottuvalta alueelta. Turun ja sen lähialueitten rannansiirtymäkäyrä on vahvistettu tummempana (Hatakka & Glükert 2000, 11).

Matala merenlahti ulottui neoliittisella kivikaudella Ruskoon saakka, ja nykyisen pitäjän korkeimmat kohdat olivat tuolloin saarina. Kun alueet, jotka nykyisin sijaitsevat 35-45 m meren pinnan yläpuolella, aikanaan paljastuivat silloisen merenpinnan yläpuolelle, oli seudulla lopulta riittävän laajoja alueita, jotta pysyvä asutukselle oli edellytyksiä. Kronologisesti tämä tarkoittaa n. 6000-7000 vuoden takaisia aikoja. Melko pian ilmaantuvatkin ensimmäiset todisteet kivikautisesta asutuksesta; eräs varhaisimmista asuinpaikoista on Merttilän Rynkkiössä ajalta n. 4700-3000 eKr. Myös joitakin nuorempia asuinpaikkoja tiedetään Ruskon kunnan alueella sijainneen, mutta tunnettujen kivikautisten asuinpaikkojen määrä on suhteellisen vähäinen. On lisäksi otettava huomioon, että kaikki toiminta alueella ei suinkaan aina tapahtunut vesistöjen välittömässä läheisyydessä, tämä tekee sellaisten kohteiden paikantamisesta haastavampaa.

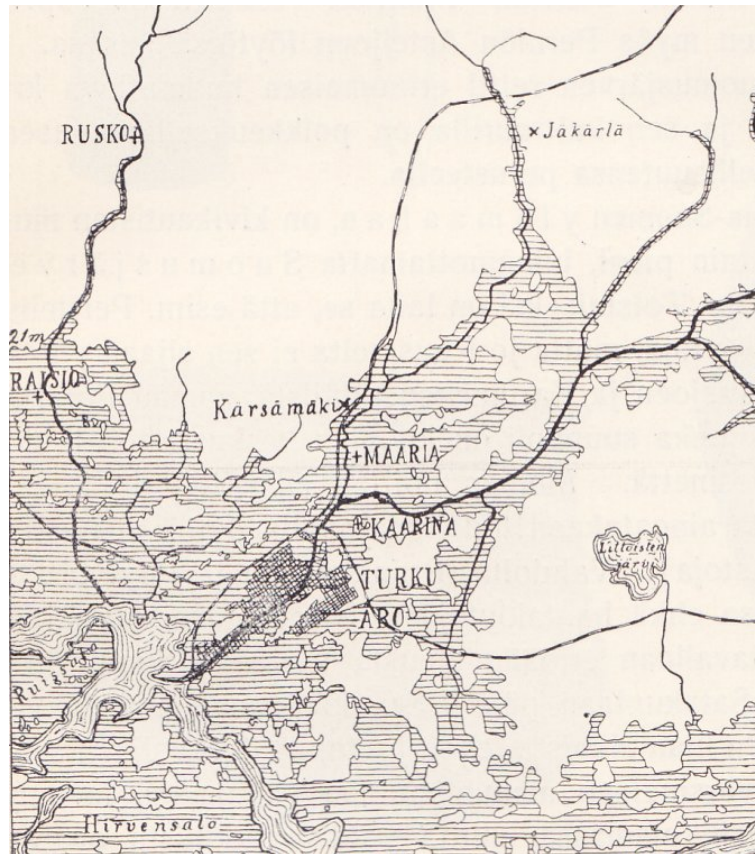

Kartta 7. Kivikauden meri Turun seudulla maan ollessa 34 metriä alempana kuin nykyään (Tallgren 1931, 20; osa kuvasta 13).

Vuoteen 2400 eKr. mennessä asutus Ruskon alueella syystä tai toisesta loppuu nykyisen tietämyksen mukaan lähes kokonaan. Syynä voi olla elinolojen muutos, mutta todennäköisesti myös jatkuvasti kohoavan maan aiheuttama vesistön "siirtyminen" jatkuvasti etelämmäksi on aiheuttanut asutuksen hakeutumista etelään suuntaan silloiselle rannikolle.

Viimeistään pronssikaudella (2000/1500-500 eKr.) siirryttiin eteläisessä Suomessa suuremmassa määrin maanviljelyn harjoittamiseen. Tämä aiheutti sen, että asuinpaikat eivät enää välttämättä olleet yhtä tiiviisti vesistöjen välittömässä läheisyydessä kuin aikaisemmin. Tämän seurauksena pronssikautisten asuinpaikkojen paikantaminen ja löytäminen on nykytutkijoille hankalampaa kuin varhaisempien asutusvaiheiden aikana.

Pronssikaudelta tunnetaan runsaasti enemmän hautaukseen liittyviä kiviröykkiöitä kuin varsinaisia asuinpaikkoja. Kiviröykkiöt on yleensä rakennettu kalliokumpareille, lähelle silloista vesistöä. Koska vesistö tuohon aikaan oli suhteellisen kaukana Ruskon eteläpuolella, saattaa tämä selittää pronssikautisen asutuksen (ainakin näennäisen) puuttumisen kunnan alueella.

Kartta 8. Kivikauden loppuvaiheen meri Turun seudulla maan ollessa 21 metriä alempana kuin nykyään. Ruskon kunnan alue oli kivikauden lopulla käytännössä kokonaan osa mannerta, vain kapea merenlahti ulottui lähelle nykyistä Ruskon kirkkoa (Tallgren 1931, 23; osa kuvasta 15).

Seuraavan vilkkaamman asutusvaiheen merkkeinä maaperässä on säilynyt kalmistoja, joiden käyttö Ruskon alueella alkaa rautakaudella, n. 800 jKr. Normaali hautaustapa oli tuolloin polttohautaus. Koska osa tutkituista hautauksista on ruumishautoja ja siten todennäköisesti aivan rautakauden lopulta, on luultavaa että tuolloinen asutus on jatkunut ainakin paikoitellen jopa nykyaikaan saakka. Rautakautinen asutus on sijainnut pääasiassa jokilaaksoissa ja maankohoamisen myötä seutu on ollut sisämaata (esim. Tallgren 1931, 62-63; Paalasmaa 1932, 19; Hiekkänen 2007, 156).

Eräs lukuisana esiintyvä rautakautinen muinaisjäännösryhmä Varsinais-Suomessa ovat kuppikivet, joita Ruskon alueelta on löydetty runsaasti varsinkin 1990-luvulla. Kuppikivien perimmäinen käyttötarkoitus on edelleenkin tutkijoille arvoitus; ne liittyvät jossakin määrin uhrauksiin jumalille ja vainajille, mutta saattavat samalla olla myös jonkinasteisia asuinalueiden rajamerkkejä (esim. Saloranta 2000, 23).

5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö

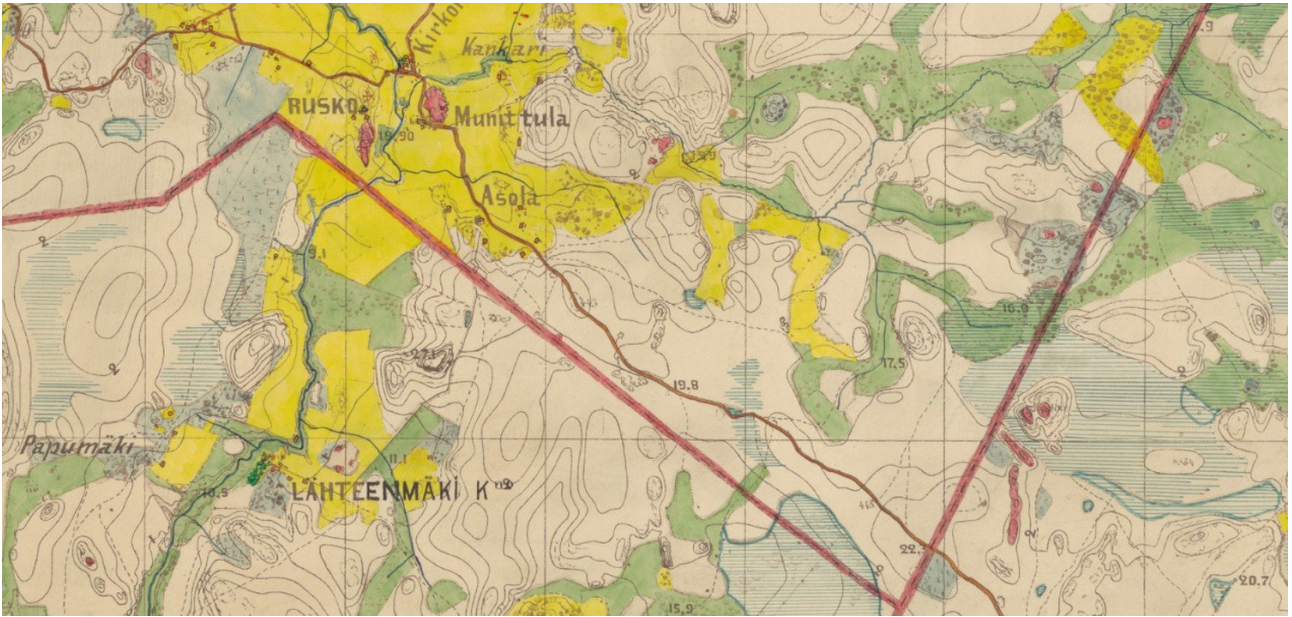
Rusko mainitaan kirkkopitäjänä jo vuonna 1337. Seurakunnallisesti Rusko lienee järjestäytynyt jo 1200-luvun lopulla, sen asutuksen juuret ovat kuitenkin huomattavasti kauempana kuten aiemmin on jo todettu. Keski-ajan lopulla Rusko oli Turun tuomiorovastin palkkapitäjänä (probenda), kunnes se liitettiin anneksina Raisioon ja myöhemmin Maskuun. Hallinnollisesti Rusko kuului uuden ajan alussa Maarian pitäjään (Papunen 1978, 11; Hiekkänen 2007, 156).

Kartta 9. Vuoden 1692 karttaan on merkitty Ruskon kirkon ja kirkonkylän lisäksi Munitullan ja Kangaren yksinäistalot sekä Kangaren tilaan kuuluva myllylampi. Kartan yläreunaan on merkitty myös Myllypellonkulman rajamerkki.

Kohdealueen vanhimmat asutukseen liittyvät tiedot koskevat Kirkonkylää (4 taloa), sekä Lähteenmäen, Munitullan ja Kangaren (Kankare) yksinäistaloja. Vanhimmat tiedot ovat 1400-luvun alkupuolelta, karttoihin asutus on merkitty 1600-luvun loppupuolelta saakka (esim. Paalasmaa 1932, 19). Asolan yksinäistalosta on kartoissa vanhimmat merkinnät 1700-luvulta.

Varsinainen isojako suoritettiin Ruskossa vasta 1780-luvulla; esimerkiksi Kirkonkylän isojako suoritettiin syyskuussa 1781. Kansallisarkiston uudistusarkiston tietojen perusteella ja 1780-luvulta peräisin olevien isojakokarttojen mukaan nyt tutkitulle alueelle ei tuolloin syntynyt runsaammin kiinteämpää asutusta eikä kartoille ole merkitty suurempialaisia uusia viljelyksiä. Ilmeisesti tutkittavan alueen viljelykseen sopivat maat oli kohtuullisen tarkkaan jaettu talollisten kesken viimeistään keskiajan loppuun mennessä (esim. Paalasmaa 1932, 87).

Kartta 10. Tutkittava alue vuoden 1880 Senaatinkartassa. Karttaan on merkitty myös vanha tielinjaus Turusta Ruskon kirkolle.

Luonnonniityillä on ollut tärkeä merkitys rehun tuotannossa ja joiltakin nautintapalstoilta lampien ja ojien ympäriltä sekä nevoilta ja suoniityiltä on voitu kerätä kortetta ja saraheinää rehuksi. On mahdollista, että tällaisilla paikoilla on ollut mm. niitylatoja ja -saunoja. Näistä säilyneet rakenteet ja eräelinkeinoin tai metsätöihin liittyvät muut kulttuuriperintökohteet ovat potentiaalisia alueella.

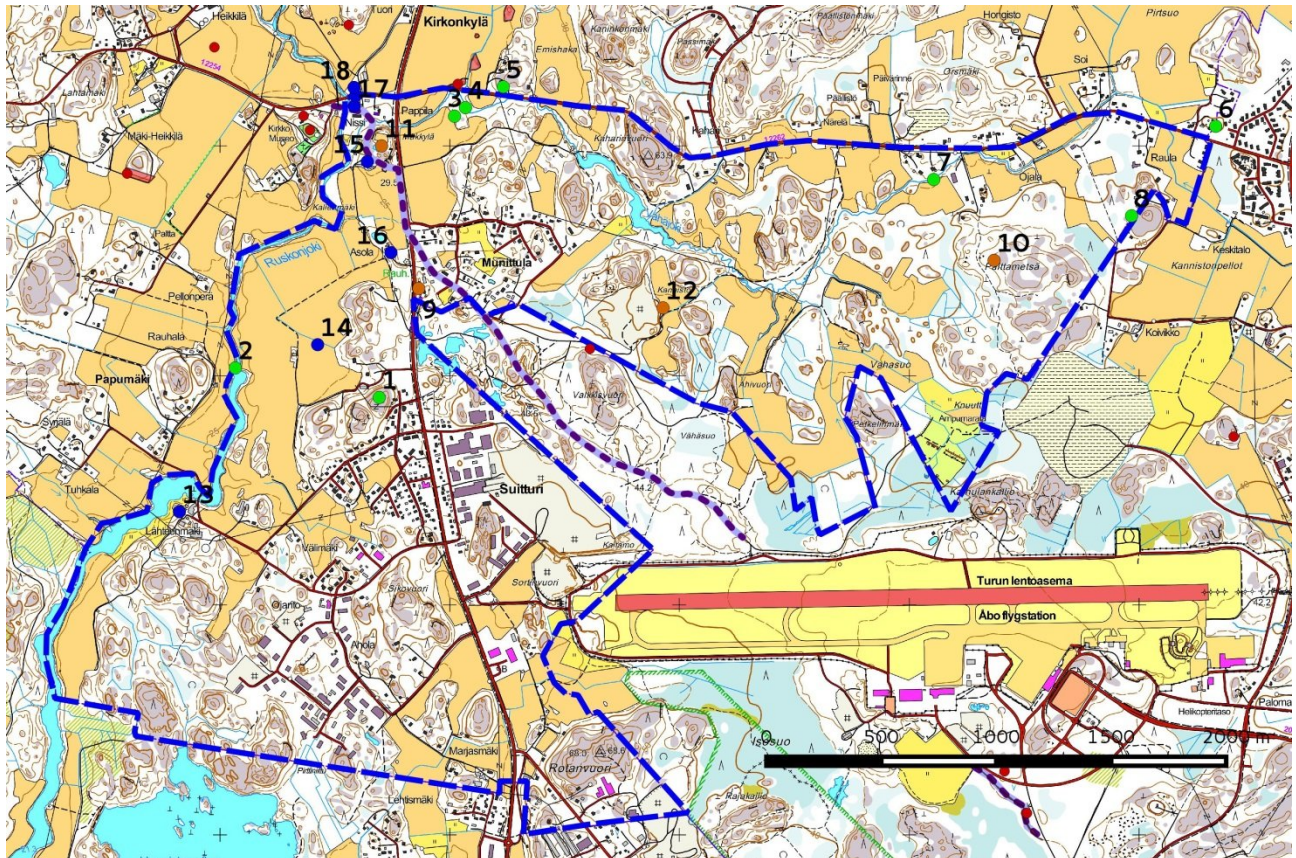
6. Tulokset

Selvityksessä tarkastettiin ennestään tunnetut muinaisjäännökset joita oli 5 kappaletta, lisäksi kohdealueella havaittiin 8 muinaisjäännökseksi tulkittavaa kohdetta sekä 5 muuta kulttuurihistoriallista kohdetta, jotka eivät täytä kiinteän muinaisjäännöksen kriteereitä, mutta jotka joka tapauksessa tulisi kaavoituksen jatkosuunnittelussa ottaa huomioon. Laserkeilausaineiston avulla ei löytynyt tervahautoja, hiilimiiluja tai muita muinaisjäännöksiin viittaavia anomalioita.

Kohdealueella on vain vähän tarkastamattomia kohtia, joista voisi löytää potentiaalisesti ehjiä muinaisjäännöksiä. Maastoanalyysin ja -havaintojen perusteella laajat esihistorialliset kohteet eivät vaikuta todennäköisiltä.

Turussa 18.02.2016

Tapani Rostedt

Kartta 11. Yleiskartta, kohteet 1-18 hankealueella. Numerot viittaavat raportin kohdenumerointiin. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

7. Kohdehakemisto

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajointus	lkm	rauh.lk	status
1. Suiturmäki	21	Kivirakenteet, rajamerkit	Hist. aika/uusi aika	1	2	U
2. Papumäki	23	Kivirakenteet, myllypadot	Hist. aika/uusi aika	1	2	U
3. Kangare 1	24	Kivirakenteet, talonpaikat	Hist. aika/uusi aika	2	2	U
4. Kangare 2	26	Kivirakenteet, myllypadot	Hist. aika/uusi aika	1	2	U
5. Myllypellonkulma	27	Kivirakenteet, rajamerkit	Hist. aika/uusi aika	1	2	U
6. Kopamäki	28	Kivirakenteet, rajamerkit	Hist. aika/uusi aika	1	2	U
7. Autalho	31	Kivirakenteet, myllypadot	Hist. aika/uusi aika	1	3	U
8. Ymersuomäki	33	Kivirakenteet, rajamerkit	Hist. aika/uusi aika	1	2	U
9. Asola	39	Irtolöytöpaikat	Kivikautinen	1	2	LP
10. Miesvaha	37	Kivirakenteet, rajamerkit	Hist. aika/uusi aika	1	2	MJ
11. Mäkkylänmäki	39	Hautapaikat	Ajoittamaton	1	2	MJ
12. Kannisto	41	Asuinpaikat	Kivikautinen	1	2	MJ
13. Lähtemäki	43	Asuinpaikat	Hist. aika/uusi aika	1	-	K
14. Lähteenmäki	45	Kivirakenteet, peltoröykkiöt	Hist. aika/uusi aika	2	-	K
15. Munittula	47	Asuinpaikat	Hist. aika/uusi aika	1	-	K
16. Asola 2	49	Asuinpaikat	Hist. aika/uusi aika	1	-	K
17. Kirkonkylä	51	Asuinpaikat	Hist. aika/uusi aika	1	-	K
18. Nunnapolku	54	Kivirakenteet, tiet	Hist. aika/uusi aika	1	-	MJ

Taulukko. Status: U uusi muinaisjäännöskohde, MJ tunnettu muinaisjäännöskohde, LP löytöpaikkaK muu kulttuuriympäristökohde.

8. Kohdetiedot

1. Suiturmäki

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyyppin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

-

kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)

kivirakenteet

rajamerkit

historiallinen/uusi aika

1

2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

Koordinaatit:

L3413A

104407

P: 6718903 I: 237693

z: 50 m mpy

rajan pystykiven sijainti, gps-mittaus

pintahavainnointi

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Aiemmat tutkimukset:

-

-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta n. 1,2 km eteläkaakkoon, Suitturin teollisuusalueesta runsaat 500 metriä luoteeseen

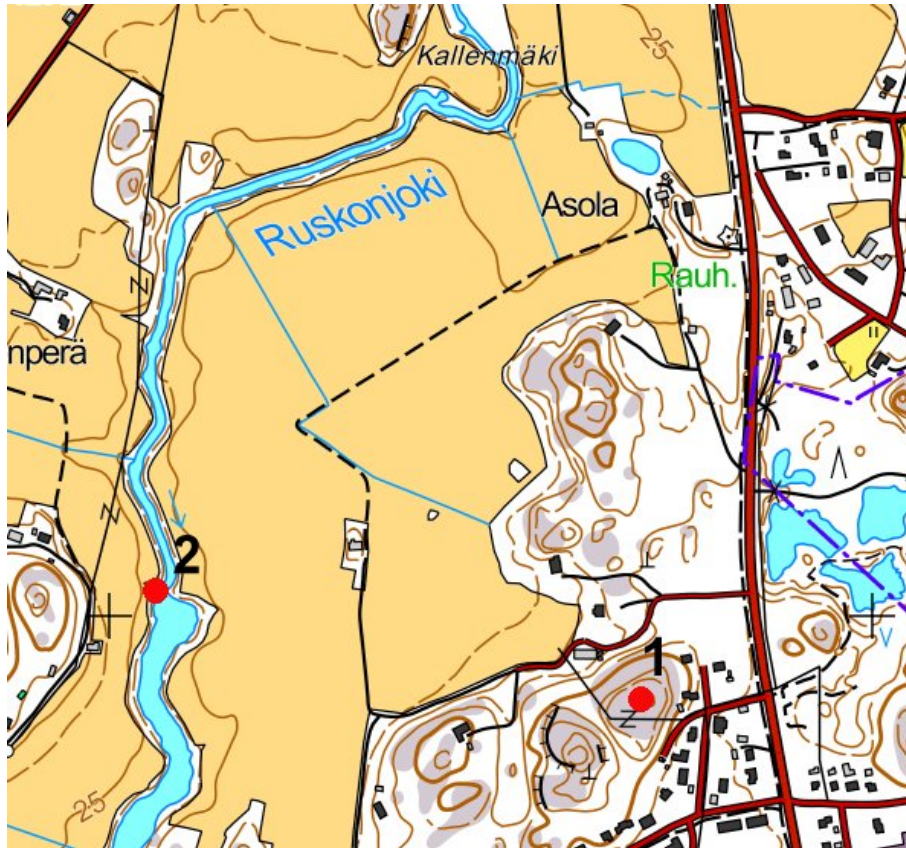
Kuvaus: Suiturmäki mainitaan kartoilla viimeistään 1769, jolloin se osoitti Asolan ja Lähteenmäen yksinäistalojen maitten välistä rajaa. Kyseessä on Suiturmäen kallion pohjoisosassa sijaitseva noin metrin korkuinen pystykivi ja siihen liittyvät viisarikivet. Rajamerkkiin on hakattu numero 13. Vuoden 1769 kartassa rajamerkki kuitenkin mainitaan numerolla 12.

Kartta 12. Lähteenmäen rustholli, Papumäen mylly (Valik qwarn) sekä Suiturmäen rajamerkki on merkitty karttaan jo vuonna 1769.

22

Kartta 13. Suiturmäen rajamerkki (1) ja Papumäen myllynpaikka (2).
Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 11. Suiturmäen rajamerkki viisarikivineen. Länsiluoteeseen.

2. Papumäki

Mj-rekisteri:

Laji:	-
Tyyppi:	kiinteä muinaisjäänös (ehdotus)
Tyyppin tarkenne:	kivirakenteet
Ajoitus yleinen:	myllypadot
Lukumäärä:	historiallinen/uusi aika
Rauhoitusluokkaehdotus:	1
	2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:	L3413A
TM35-lehtijako	104407
vanha yleislehtijako	P: 6719032 I: 237067
Koordinaatit:	z n. 22,5 m mpy
koord.selite:	myllyn johdinkäytävän keskiosa, GPS-mittaus
Inventointimenetelmät:	pintahavainnointi
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Aiemmat tutkimukset:	-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta 1,1 km etelälounaaseen.

Kuvaus: Alueella on Ruskojoen länsirannalla Papumäen myllyyn liittyvä myllyn johdinkäytävä. Se on pituudeltaan runsaat 10 metriä ja leveydeltään 1,5-2 metriä. Tarkastusajankohtana vesi oli Ruskonjoessa varsin korkealla, joten havainto-olosuhteet olivat heikohkot. Sijainti täsmää hyvin Lähteenmäen rusthollin rajankäynnistä kertovan kartan merkintään myllystä (Valik qwarn), kartta on tehty vuonna 1769 (ks. kartta 12). Myös topografisesti paikka on aikanaan sopinut hyvin myllyn sijaintipaikaksi.

Kuva 12. Papumäen mylly (Valik Qwarn) Ruskojoen länsipuolella. Lounaaseen.

3. Kangare 1

Mj-rekisteri:

Laji:	-
Tyyppi:	kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)
Tyypin tarkenne:	asuinpaikat
Ajoitus yleinen:	talonpaikat
Lukumäärä:	historiallinen/uusi aika
Rauhoitusluokkaehdotus:	1
	2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:	
TM35-lehtijako	L3413B
vanha yleislehtijako	104407

Koordinaatit: P: 6720128 I: 238021

koord.selite: z n. 30 m mpy

Inventointimenetelmät: Kangaren talon tulisija, gps-mittaus
pintahavainnointi

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt: -

Aiemmat tutkimukset: -

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta 650 metriä itään.

Kuvaus: Alueella on vanhan Kangaren (Kankare) talon kiviperustus sekä siihen liittyvän ulkorakennuksen kiviperustus ja romahtaneen kivikellarin jäänteet. Vanha Kangaren yksinäistalo mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1426 (Paalasmaa 1932, 19 viitteineen), vanhoissa kartoissa talonpaikka on merkitty aina 1800-luvulle saakka (ks. esim. kartta 9). Nissin talon vanha isäntä (T. Nissi, Paaveistentie 7, Rusko) kertoi, että Nissin tilan omistaja osti Kankareen talon ja sen maat vuoden 1900 tienoilla, jonka jälkeen talo melko nopeasti autioitui (vrt kartat 10 ja 29). Vuoden 1952 peruskarttaan taloa ei enää ole merkitty. Vuonna 2006 Kangareen talotontilla sijainnut vanha aurinkokello siirrettiin nykyisen Nissin talon pihalle.

Asuinrakennuksen kiviperustan koko on 8x18 metriä ja se on jaettu kahteen osaan. Osista luoteisemmassa on havaittavissa tulisijan jäänteet (3x3x1m), sen koko on 10x8 metriä.

Maakellarin jäänteet sijaitsevat varsinaisen asuinrakennuksen pohjoispuolella ja ne on tehty ladotuista, osin lohkotuista kivistä. Kellarirakenteen holvirakenne on romahtanut, sen koko on 5x3x1,5m ja oviaukko aukeaa itään.

Tilaan liittyvässä ulkorakennukseksi tulkitussa kiviperustassa ei havaittu tulisijan jäännöksiä. Harvakseltaan ladotun kivrakenteen koko on 6x9 metriä ja se sijaitsee Kangaren talon eteläpuolella.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:

6720128	238021	Kangaren talon tulisija
6720144	238027	maakellari
6720108	238028	ulkorakennus

Kartta 14. Kangare 1 ja 2 sekä Myllypellonkulman rajamerkki (kohteet 3-5). Nissin talon pihalle myöhemmin siirretyn aurinkokellon nykyinen sijainti peruskartalla merkitty sinisellä rastilla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 13. Kangaren talon tulisija, etualalla asuinrakennuksen kiviperustan luoteisosaa. Kaakkoon.

Kuva 14. Kangaren talon romahtanut maakellari. Pohjoiseen.

4. Kangare 2

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyyppin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

-
kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)
kivirakenteet
myllypadot
historiallinen/uusi aika
1
2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

Koordinaatit:

L3413B
104407
P: 6720165 I: 238069
z n. 25 m mpy

koord.selite:

Kangaren talon myllypadon keskiosa, GPS-mittaus

Inventointimenetelmät:

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Aiemmat tutkimukset:

pintahavainnointi
-
-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta 680 metriä itäkoilliseen.

Kuvaus: Alueella on vanhan Kangaren (Kankare) talon kiviperustus sekä siihen liittyvän ulkorakennuksen kiviperustus ja romahtaneen kivikellarin jäänteet. Vanha Kangareen yksinäistalo mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1426 (Paalasmaa 1932, 19 viitteineen), vanhoissa kartoissa talonpaikka on merkitty aina 1800-luvulle saakka. Vuoden 1692 karttaan (ks. kartta 9) Kangareen talon yhteyteen on merkitty myös myllylampi ja siihen liittyviä muita rakenteita. Lampeen liittyvän myllypadon sijainti sopii sekä vanhan kartan että maas-

ton topografian perusteella koordinaattien esittämään paikkaan. Kyseessä on irtonaisista kivistä rakennettu patomainen rakennelma, joka kuitenkin on kohtuullisen harva ollakseen myllypato. Rakenteen pituus on runsaat 10 metriä ja se on rakennettu läpimitaltaan vähintään 50 cm:n kokoisista kivistä. Vaikuttaisi siltä, että myllypato on myöhemmin perkauksessa tai muissa tarkoituksissa osittain tuhottu.

Kuva 15. Kangaren talon myllypadon jäänteet. Pohjoiseen.

Sijainti ks. kartta 14.

5. Myllypellonkulma

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyyppin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

-

kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)

kivirakenteet

rajamerkit

historiallinen/uusi aika

1

2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

Koordinaatit:

L3413B

104407

P: 6720261 I: 238218

z: 32 m mpy

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Aiemmat tutkimukset:

-

rajakiven sijainti, GPS-mittaus

pintahavainnointi

-

-

-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta n. 850m itäkoilliseen, Vähäjoen pohjoispuolella.

Kuvaus: Myllypellonkulman rajamerkki on kartoilla merkittynä viimeistään 1692 jolloin se osoitti Kangaren yksinäistalon ja Ruskon kirkonkylän maitten välistä rajaa (ks. kartta 9). Kyseessä on Pappilan ja Kangaren autoituneen yksinäistalon itäpuolella olevan kalliokukkulan länsiosassa sijaitseva iso siirtolohkare jossa ei ole hakkausmerkintöjä. Vuoden 1798 karttaan (Ruskon kirkonkylä, päivitetty kartta vuodelta 1781) rajamerkki on merkitty numerolla 11, toiseen vuoden 1798 karttaan (Asolan, Kangaren ja Munittulan yksinäistalot, päivitetty kartta vuodelta 1782) rajamerkki puolestaan on merkitty numerolla 4. Kohde sijaitsee runsaan metrin päässä nykyisestä asuinrakennuksesta ja on kooltaan noin 3x4x2m.

Kuva 16. Myllypellonkulman vanha rajamerkki, vasemmalla nykyinen tontilla sijaitseva asuinrakennus. Kaakkoon.

Sijainti ks. kartta 14.

6. Kopamäki

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

-

kiinteä muinaisjäänös (ehdotus)

kivirakenteet

rajamerkit

historiallinen/uusi aika

1

2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

Koordinaatit:

L3413B

104410

P: 6720084 I: 241340

z: 45 m mpy

rajan pystykiven sijainti, gps-mittaus

pintahavainnointi

-

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

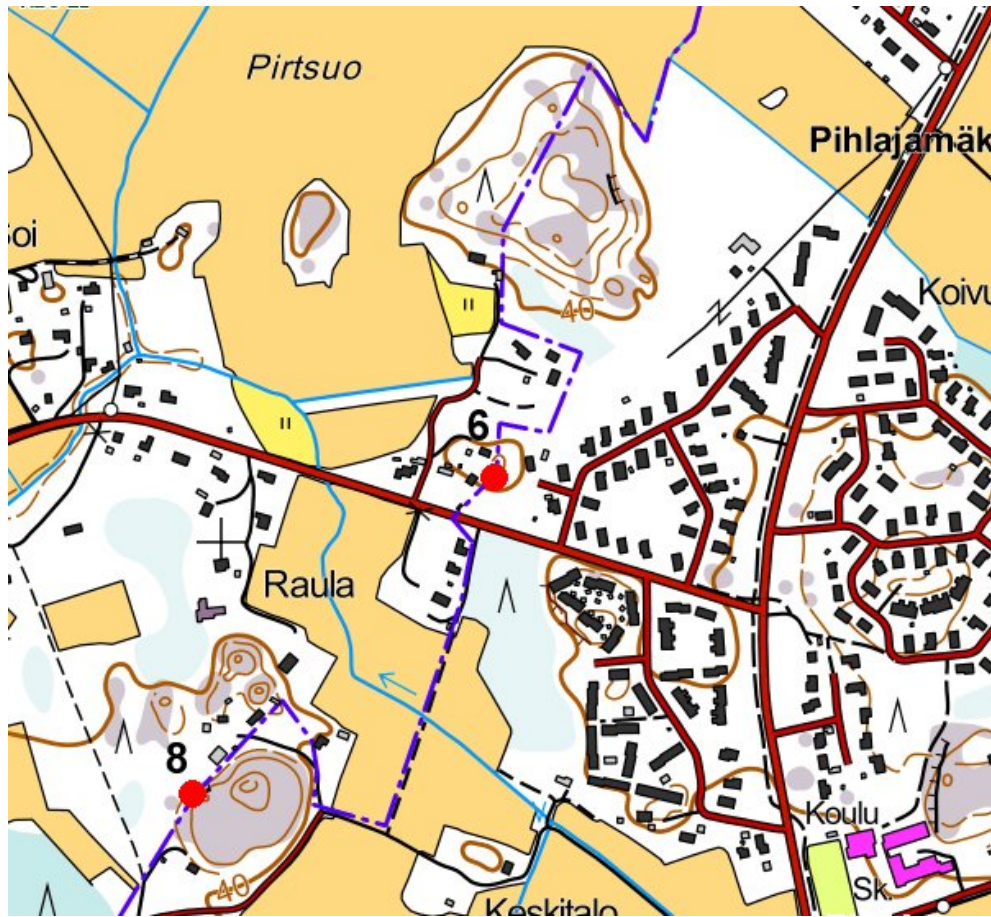
Aiemmat tutkimukset:

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta n. 3,95 km itään, Moisio asutuskeskuksen länsipuolella.

Kuvaus: Kopamäen (Kuopamäki, Kuopanmäki) rajamerkki mainitaan kartoilla viimeistään 1692, jolloin se osoitti Kangaren yksinäistalon, Ruskon kirkonkylän sekä Saramäen (Maaria) maitten välistä rajaa. Kyseessä on nykyisen Moisio (Turku) asutuskeskuksen länsipuolella olevan maakukkulan itäosassa sijaitsevalla kallionpäreellä oleva rajamerkki, joka koostuu noin 1x0,5x1m suuruisesta pystykivistä sekä siihen liittyvistä kolmesta viisarikivistä. Vuoden 1798 (Asolan, Kangaren ja Munittulan yksinäistalot, päivitetty kartta vuodelta 1782) karttaan rajamerkki on merkitty numerolla 6 (Kuopamäki). Rajamerkki on nykyäänkin käytössä Turun ja Ruskon välisenä rajamerkkinä.

Kartta 15. Kopamäen rajamerkki (ylhäällä oikealla) on merkitty jo vuoden 1692 karttaan.

Kartta 16. Kopamäen ja Ymersuomäen rajamerkit (kohteet 6 ja 8) nykyisellä peruskartalla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 17. Kopamäen vanha rajamerkki, yhä käytössä. Kaakkoon.

7. Autalho

Mj-rekisteri:

Laji:	-
Tyyppi:	kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)
Tyyppin tarkenne:	kivirakenteet
Ajoitus yleinen:	myllypadot
Lukumäärä:	historiallinen/uusi aika
Rauhoitusluokkaehdotus:	1
	3

Paikkatiedot:

Karttanumerot:	L3413A
TM35-lehtijako	104407
vanha yleislehtijako	P: 6719852 I: 240108
Koordinaatit:	z n. 35 m mpy

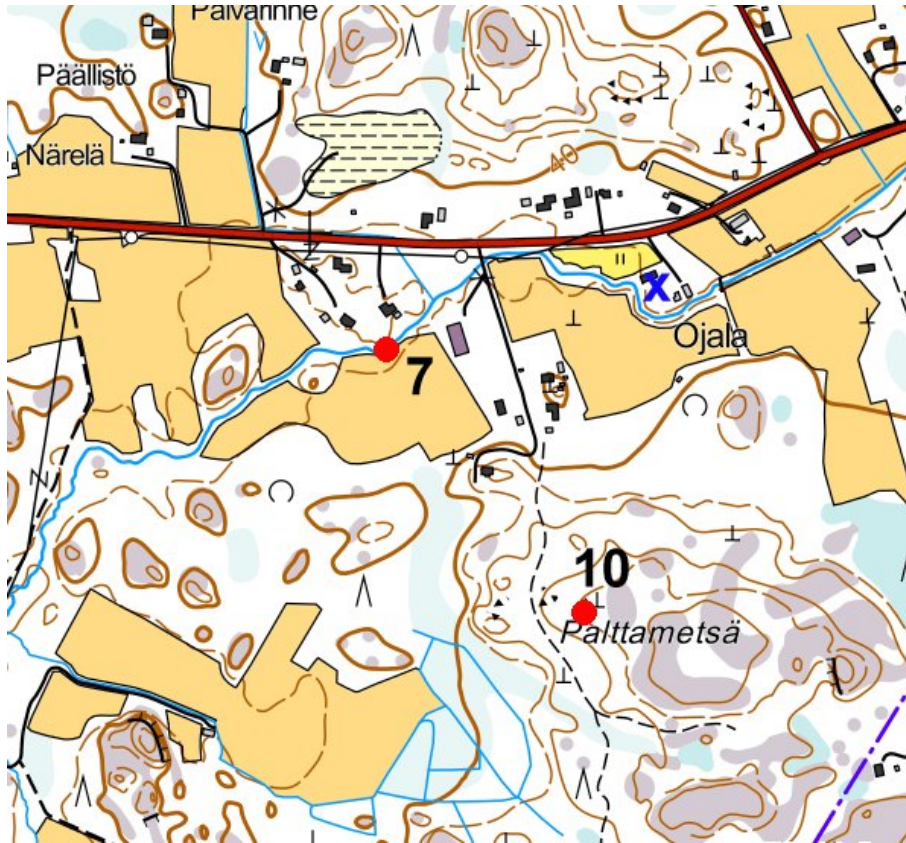
koord.selite:	myllyn patorakenteen jäänteet, GPS-mittaus
Inventointimenetelmät:	pintahavainnointi
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Aiemmat tutkimukset:	-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta 2,8 km itään.

Kuvaus: Alueella on Vähäjoessa Autalhon myllyyn liittyvien patorakenteitten jäänteet. Patorakenteista on jäljellä vain pienet rippeet Vähäjoen molemmilla penkoilla, suurin osa myllyn rakenteista on tuhouttu Vähäjoen voimakkaan perkauksen yhteydessä 1900-luvulla. Kohteen sijainti täsmää hyvin Kangaren ja Munittulan tilarajoista kertovan kartan merkintään myllystä, kartta on tehty vuonna 1692. Myös topografisesti paikka on aikanaan sopinut myllyn sijaintipaikaksi. Mainittakoon, että läheisen talon pihalle (osoite Kaharintie 126) on sisäänkäynnin viereen pystytetty vanha myllynkivi.

Kartta 17. Autalhon myllyn sijainti vuoden 1692 kartalla.

Kartta 18. Autalhon myllypadon sijainti (kohde 7) ja Miesvahan rajamerkki (kohde 10) nykyisellä peruskartalla. Ojalan talon edustalle siirretty myllynkivi on merkitty peruskarttaotteeseen. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 18. Autalhon myllypadon jäänteet. Koilliseen.

8. Ymersuomäki

Mj-rekisteri:

Laji:	-
Tyyppi:	kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)
Tyyppin tarkenne:	kivirakenteet
Ajoitus yleinen:	rajamerkit
Lukumäärä:	historiallinen/uusi aika
Rauhoitusluokkaehdotus:	1
	2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:	L3413A
TM35-lehtijako	104407
vanha yleislehtijako	P: 6719694 I: 240965
Koordinaatit:	z: 45 m mpy
koord.selite:	rajan pystykiven sijainti, GPS-mittaus
Inventointimenetelmät:	pintahavainnointi
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Aiemmat tutkimukset:	Kaisa Lehtonen 2012 tarkastus

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta n. 3,5 km itäkaakkoon, Moision nykyisen asutusalueen länsipuolella.

Kuvaus: Ymersuomäki (Ymbrysuonmäki, Ymmyrsuonmäki) mainitaan kartoilla viimeistään 1697, jolloin se osoitti Ruskon ja Saramäen (Maaria) maitten välistä rajaa (ks. kartta 22). Kyseessä on Raulan talon eteläpuolella sijaitsevan kalliokumpareen länsilaidalla sijaitseva noin metrin korkuinen pystykivi ja siihen liittyvät viisarikivet. Nimellä Ymbrysuonmäki kohde mainitaan vuoden 1798 kartassa. Rajamerkkiin on hakattu epäselvästi erottuva numero, ilmeisesti 1787 tai 1797.

Kartta 19. Ymersuomäen (Ymbrysuonmäki) ja Kuopamäen rajamerkit on nimetty vuoden 1798 kartassa (Asolan, Kangaren ja Muniittulan yksinäistalot, päivitetty kartta vuodelta 1782).

Kuva 19. Ymersuonmäen vanha rajamerkki viisarikivineen, yhä käytössä. Pohjoiseen.

Sijainti ks. kartta 16.

9. Asola

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

1000015278

löytöpaikka

löytöpaikat

irtolöytöpaikat

kivikautinen

1

3

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

Koordinaatit:

L3413A

104407

P: 6719378 I: 237866

z: 35,00 m mpy

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Aiemmat tutkimukset:

-

pintahavainnointi

KM 15721 (vasarakirves)

-

962 Matti Huurre (inventointi)

1

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta n. 0,8 km eteläkaakkoon, Asolan talon eteläpuolella.

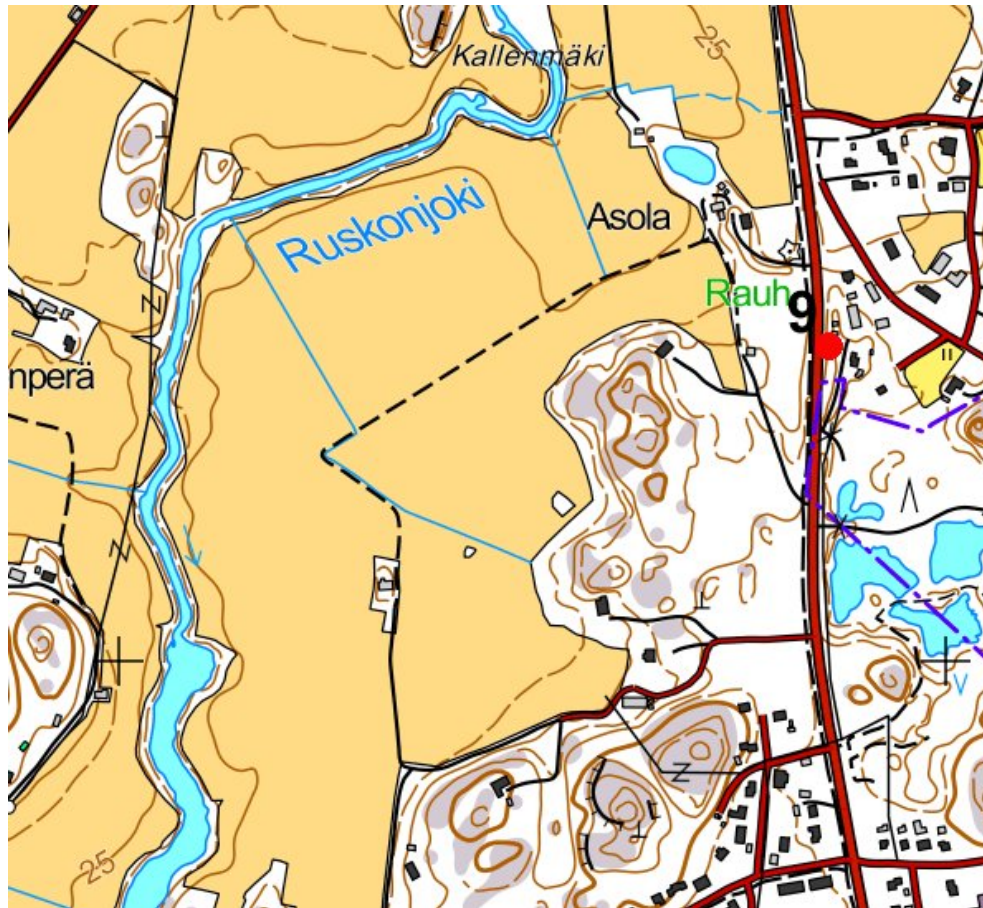
Kuvaus: Vasarakirves on löydetty Asolan talon hiekkakuopasta tuodusta hiekasta. Kuoppa on sijainnut vuoden 1962 inventointikertomuksen karttamerkinnän perusteella Asolan talosta noin 150 m kaakkoon, harjun päällä, jossa kulkee nykyinen Turuntie. Vuoden 1952 peruskarttaotteen perusteella alueella on sijainnut useita pienempiä hiekkakuoppia, joista jo vuoteen 1968 mennessä oli syntynyt yksi iso yhtenäinen hiekkakuop-

pa. Löytöpaikan sijaintia voi siis pitää vain suuntaa-antavana. Mainittakoon, että saman hiekkakuoppa-alueen Turun puoleisesta osasta on myös löytynyt yksi vasarakirves (TMM 14194) Munitulan Ryöväriinvahan ison siirtolohkareen läheltä. Myös sinne on vanhan peruskartan mukaan johtanut tielinjaus Asolan tilalta.

Kartta 20. Peruskarttaote vuoden 1952 kartasta 1044 07.

Kartta 21. Asolan irtolöytöpaikan summittainen sijainti nykyisellä peruskartalla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 20. Asolan vasarakirveen arvioitu löytöpaikka vanhassa hiekkakuopassa, nykyään käytännössä tuhoutunut. Kaakkoon.

10. Miesvaha

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

1000020395

kiinteä muinaisjäänös (ehdotus)

kivirakenteet

rajamerkit

historiallinen/uusi aika

1

2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

Koordinaatit:

L3413A

104407

P: 6719500 I: 240370

z: 50-55 m mpy

ison kiven sijainti, gps-mittaus

pintahavainnointi

-

-

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Aiemmat tutkimukset:

Kaisa Lehtonen 2012 tarkastus

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Maarian kirkolta n. 6,2 km pohjoisluoteeseen

Kuvaus: Paikka sijaitsee Palttametsä –nimisellä kallioisella metsäalueella, Turun lentoasemasta noin 1,5 kilometriä pohjoiseen. Kohde sijaitsee Maarian (Kärsämäen) ja Ruskon rajan läheisyydessä, nykyisestä Turun ja Ruskon kuntarajasta noin 400 metriä luoteeseen. Paikalla on suuri ja näyttävä siirtolohkaremuodostuma, joka kohteen ilmoittajan (Kauko Puottula) mukaan on Miesvaha. Kohde mainitaan maanmittari Magnus Bergmanin vuonna 1697 laatimassa kartassa (Kärsämäki) sekä Maarian historiasta kertovassa teoksessa (Oja 1944, 158 viitteineen), se on ilmeisesti vanha rajanvedossa käytetty maamerkki. Miesvahan nimi on aikojen kuluessa unohtunut ja jäänyt pois käytöstä, koska rajamerkki ilmeisesti riitautettiin viimeistään 1600-luvulla. Tähän viittaa mm. se, että Miesvahaa ei mainita lainkaan vuosien 1692 ja 1782 kartoissa, jotka kuvaavat Asolan, Kangaren ja Munittulan yksinäistaloja.

Kauko Puottulan tekemä selvitys Miesvahasta löytyy Varsinais-Suomen maakuntamuseon arkistosta. Myös internetistä löytyy asiasta tietoa osoitteessa <http://kaukop.mbnet.fi/Miesvaha2.pdf>

Kartta 22. Miesvahan vanhan rajamerkin sijainti vuoden 1697 kartan perusteella, siihen kohde on merkitty nimellä Miesvahanmäki. Samaan karttaan on merkitty myös Ymersuomäki.

Kuva 21. Miesvahan vanha käytöstä pois jäänyt rajamerkinä toiminut siirtolohkare. Itään.

Sijainti ks. kartta 18.

11. Mäkkylänmäki

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

704000005

mahdollinen muinaisjäänös

hautapaikat

polttokenttäkalmistot

ajoittamaton

1

2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

Koordinaatit:

L3413A

104407

P: 6719998 I: 237704

z: 40 m mpy

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Aiemmat tutkimukset:

-

pintahavainnointi

-

-

1906 A.M. Tallgren tarkastus

1962 Matti Huurre inventointi

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkosta n. 300 m itään, Ruskonjoen itäpuolella kalliomäellä.

Kuvaus: Tallgrenin mukaan (1906) Kirkonkylän Kankareen talon maalla sijaitsevalla Mäkkylän mäellä sijaitsee todennäköinen pakanuudenaikainen kalmisto kallioisen alueen välissä, jossa 1900-luvun alussa havaittiin kauttaaltaan palomaata n. 50-60 cm syvyydestä alkaen. Mitään löytöjä ei alueelta kuitenkaan tunneta, se oli tuolloin hiljattain raivattu perunamaaksi. Ainoastaan palamattomia luita tiedetään löytyneen isomman kiiven alta. Tallgrenin parissa koepistossa ei polttomaan lisäksi havaittu muuta. Vuoden. 1962 inventoinnissa mäen laella oli pieni pelto ja vesilammikko. Mitään esihistorialliseen muinaisjäänöksen viittaavaa ei tuolloin havaittu. Kun kohde silmänvaraisesti tarkastettiin vuonna 2015, se oli samassa kunnossa kuin 1962. Mitään muinaisjäänöksen viittaavaa ei havaittu.

Kartta 23. Mäkkylänmäen mahdollinen polttokenttäkalmisto, kohde 11.
Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 22. Mäkkylänmäki nykykunnossaan. Kaakkoon.

12. Kannisto

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

1000001331

kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)

asuinpaikat

kivikautinen

1

2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

Koordinaatit:

L3413A

104407

P: 6719293 I: 238929

z: 40 m

koord.selite:

gps-mittaus

Inventointimenetelmät:

pintahavainnointi

Aiemmat löydöt:

-

Inventointilöydöt:

-

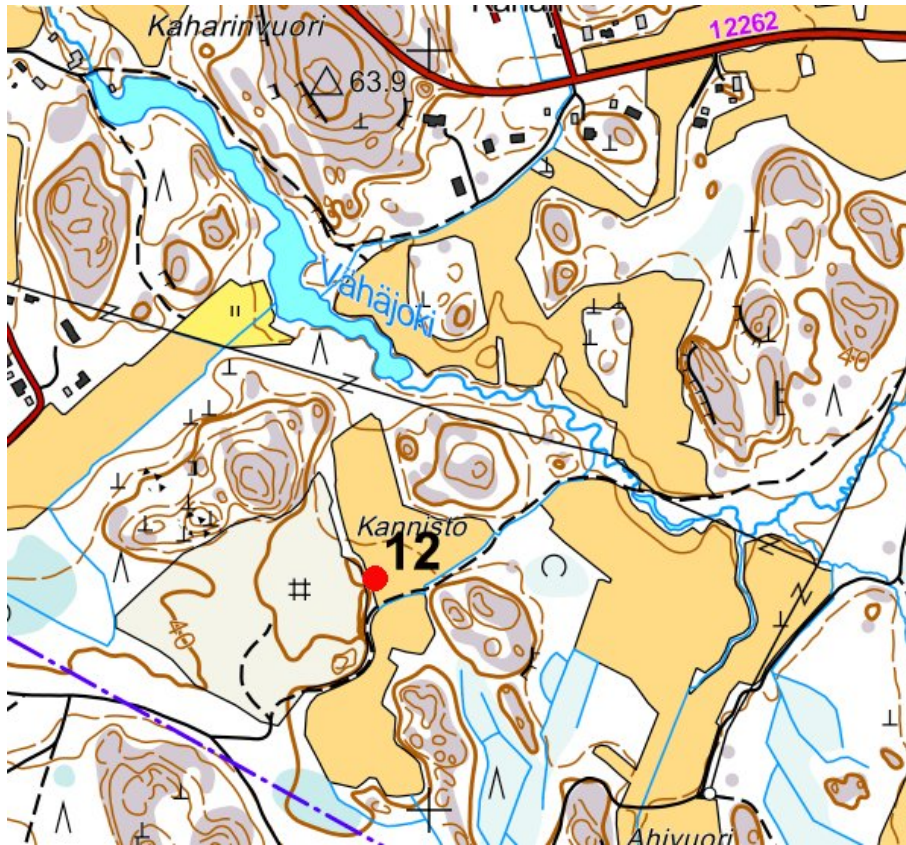
Aiemmat tutkimukset:

2003 Eeva Raike & Kreetta Lesell (inventointi)

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkosta n. 2,2 km itäkaakkoon, Munittulan asuintaajaman itäpuolella.

Kuvaus: Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Munittulan kylän alueella, kapean eteläpohjoissuuntaisen pelto-alueen länsireunassa, terassimaisella hiekkaisella ja hietaisella kohoumalla. Länsipuolella kohoaa kallio-alue, eteläpuolella on metsätie. Peltokynnöksestä löytyi vuoden 2003 inventoinnissa saviastianpala ja pari kvartsi-iskosta. Aivan pellon länsireunaan tuolloin tehdyssä koekuopassa ei havaittu kynnöskerroksen alaista kulttuurikerrosta. Vuoden 2015 inventoinnissa koordinaattien osoittamassa paikassa hiekkaisella kohoumalla havaittiin kolme kvartsi-iskosta, jotka jätettiin paikoilleen. Paikalla on ilmeisesti aikanaan sijainnut pienialainen kivikautinen asuinpaikka, joka myöhemmässä maankäytössä on lähes kokonaan tuhoutunut. Asuinpaikka ajoittuu korkeutensa perusteella nuorakeraamiseen vaiheeseen.

Lähialueelta lännen suunnalta tunnetaan Turun Munittulan Ryövärinvahan (TMM 14194) ja Ruskon Asolan (KM 15721) vasarakirveslöydöt hiekkakuoppa-alueelta, n. 800 m WSW ja 1200 m W.

Kartta 24. Kanniston kivikautinen asuinpaikka (kohde 12) metsätien pohjoispuolella. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 23. Kanniston kivikautinen asuinpaikka sijaitsee loivalla hiekkaisella peltokohoumalla nykyisen metsätien pohjoispuolella. Luoteeseen.

13. Lähtemäki

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

-

muu kulttuuriympäristökohde (ehdotus)
asuinpaikat

historiallinen aika/uusi aika

1

- (ei muinaisjäännös)

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

L3413A

104407

Koordinaatit:

P: 6718406 I: 236816

koord.selite:

z: 30 m mpy

Inventointimenetelmät:

tien reuna talon itäpuolella, gps-mittaus
pintahavainnointi

Aiemmat löydöt:

-

Inventointilöydöt:

-

Aiemmat tutkimukset:

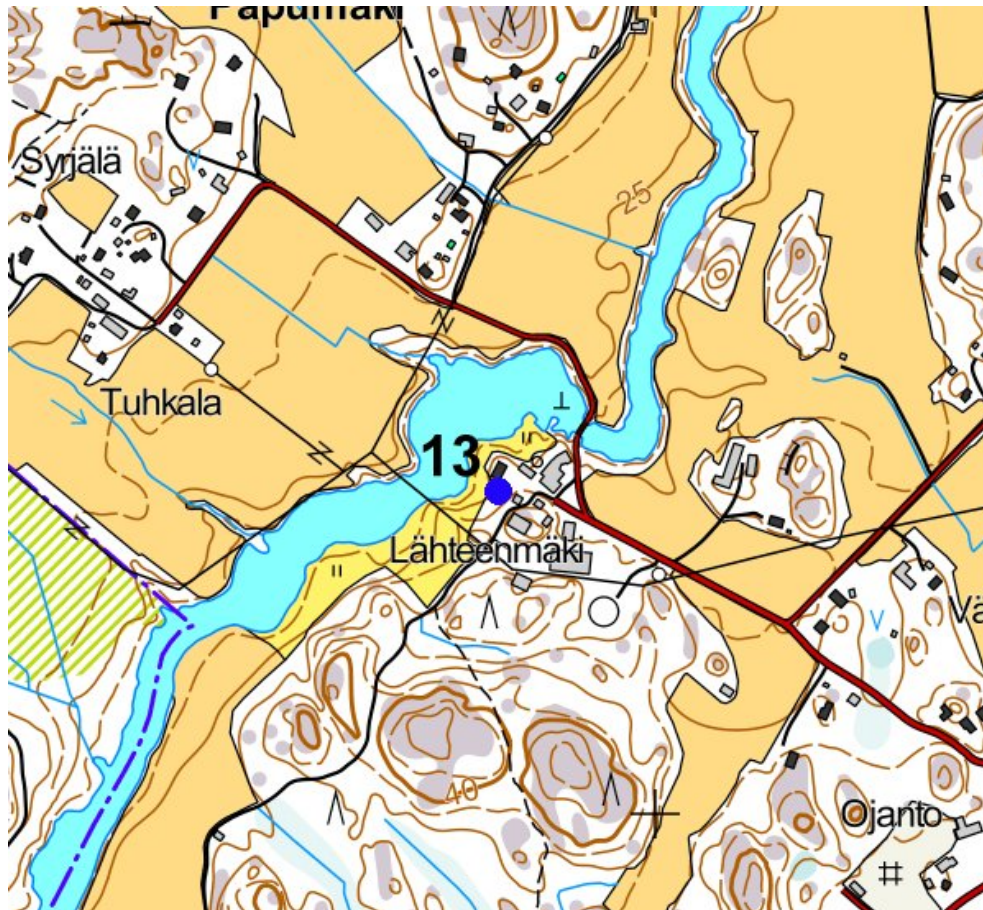
-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta n. 1,9 km etelään.

Kuvaus: Lähtemäki (Lähteenmäki) mainitaan yksinäistalona vuodesta 1513 alkaen (Paalasmaa 1932, 19 viitteineen), ja on ollut asuttu siitä lähtien (ks. esim. kartat 12 ja). Lähteenmäen talotontin länsiosa vaikuttaisi silmänvaraisesti tarkasteltuna kohtuullisen häiriintymättömältä, sen sijaan tontin itäosa näyttäisi käytännössä tuhoutuneen uudempien ulkorakennusten rakentamisen yhteydessä. Yhä asuttua yksinäistalon tonttia ei mu-seoviraston nykyisten ohjeitten mukaan lasketa muinaisjäännökseksi vaan se on muu kulttuuriympäristökohde.

44

Kartta 25. Lähtemäen yksinäistalon (kohde 13) sijainti peruskartalla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 24. Lähtemäen yksinäistalon tontin luoteisosa vaikuttaa kohtuullisen häiriintymättömältä. Koilliseen.

14. Lähteenmäki

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

-

muu kulttuuriympäristökohde (ehdotus)

kivirakenteet

peltoröykkiöt

historiallinen/uusi aika

2

- (ei muinaisjäännös)

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

L3413A

104407

Koordinaatit:

P: 6719135 I: 237428

z: 27,5 m mpy

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Aiemmat tutkimukset:

-

-

-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta n. 0,9 km etelään, Lähteenmäen talosta noin kilometrin verran pohjoiskoilliseen.

Kuvaus: Lähteenmäen pellolla, puolivälissä Lähteenmäen ja Asolan taloja on kaksi kivistä kasattua peltoröykkiötä peltojen keskellä sijaitsevalla kalliokumpareella. Pohjoisempi röykkiöistä on kooltaan 5 x 3 x 0,7 metriä, se koostuu kivistä jotka ovat kooltaan 0,2-1 metriä. Eteläisempi kiviröykkiö on pyöreähkö ja halkaisijaltaan 2 metriä. Se koostuu edellistä pienemmistä kivistä ja on korkeudeltaan noin 0,3 metriä.

Nuorehkot ja yhä käytössä olevat peltoröykkiöt eivät ole muinaismuistolain määritelmän mukaisesti muinaisjäännöksiä. Muina kulttuuriympäristökohteina ne silti suositellaan kaavoituksen suunnittelussa ottamaan huomioon.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:

6719135

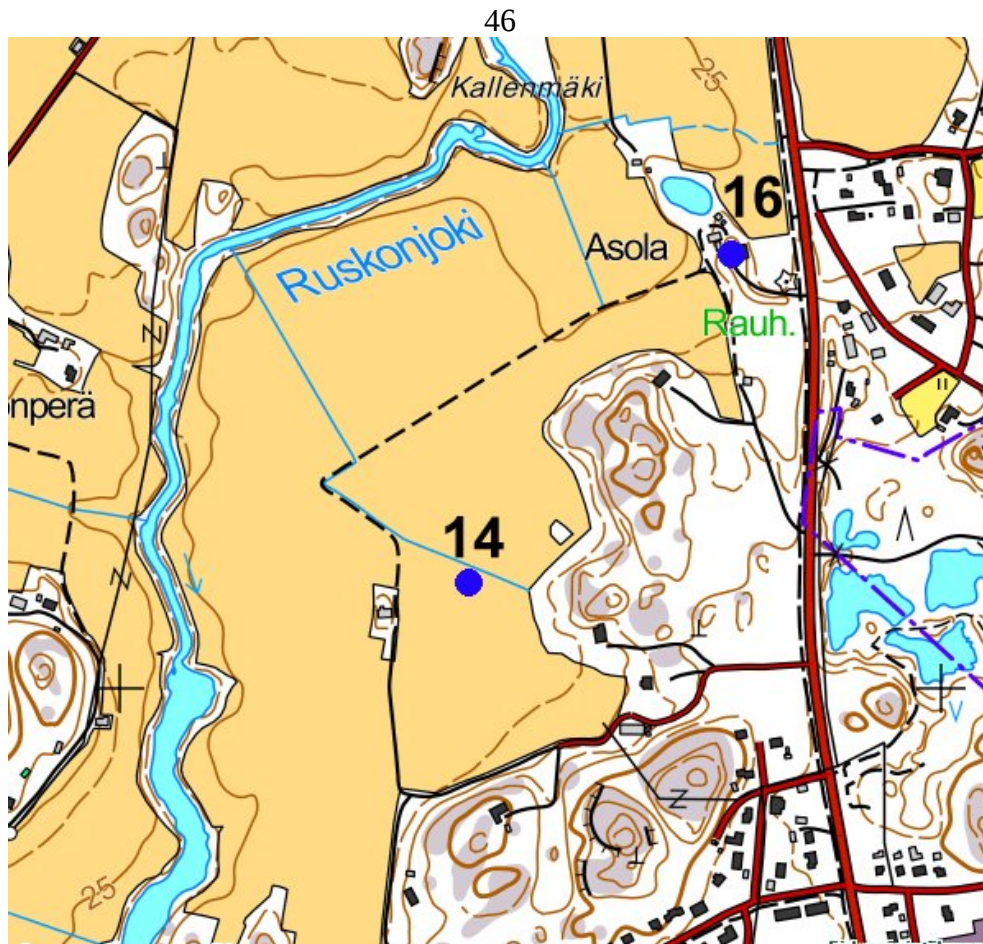
237428

Peltoröykkiö kalliolla 5+3+0,7 m

6719132

237425

Peltoröykkiö kalliolla 2+0,3 m

Kartta 26. Lähteenmäen peltoröykkiökohteen (kohde 14) ja Asolan yksinäistalon (kohde 16) sijainti nykyisellä peruskartalla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 25. Lähteenmäen peltoröykkiöt. Etelään

15. Munittula

Mj-rekisteri:

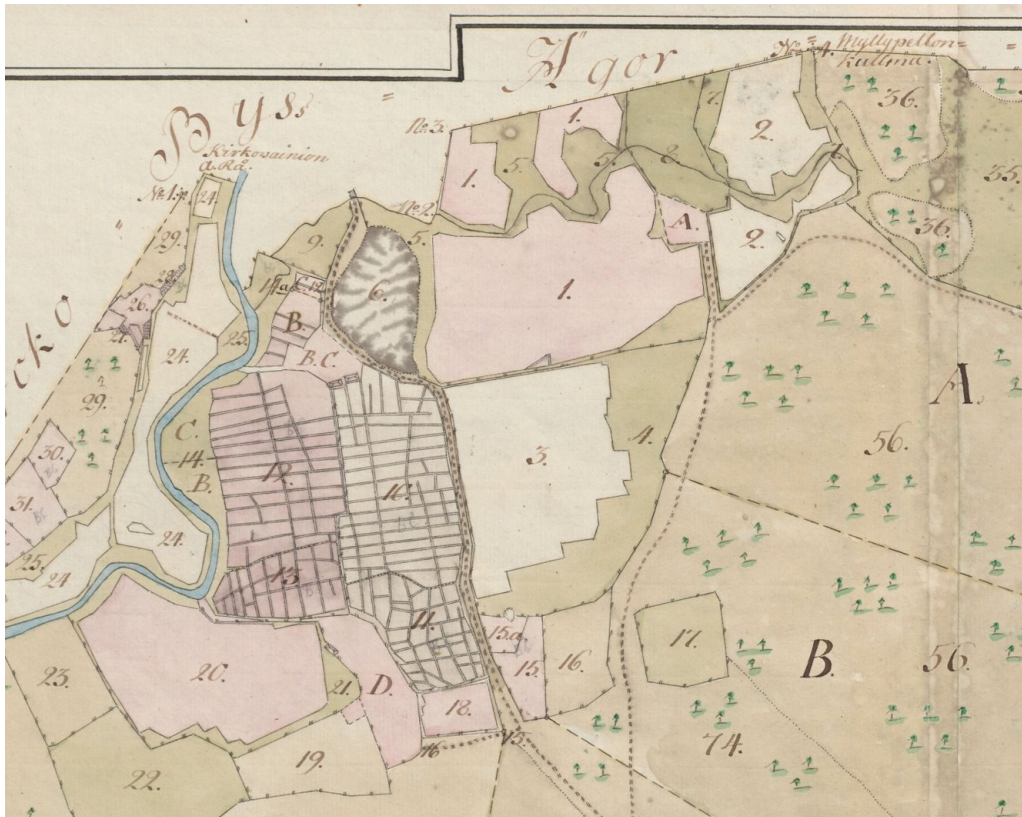
<i>Laji:</i>	-
<i>Tyyppi:</i>	muu kulttuuriympäristökohde (ehdotus)
<i>Tyypin tarkenne:</i>	asuinpaikat
<i>Ajoitus yleinen:</i>	historiallinen aika/uusi aika
<i>Lukumäärä:</i>	1
<i>Rauhoitusluokkaehdotus:</i>	- (ei muinaisjäännös)

Paikkatiedot:

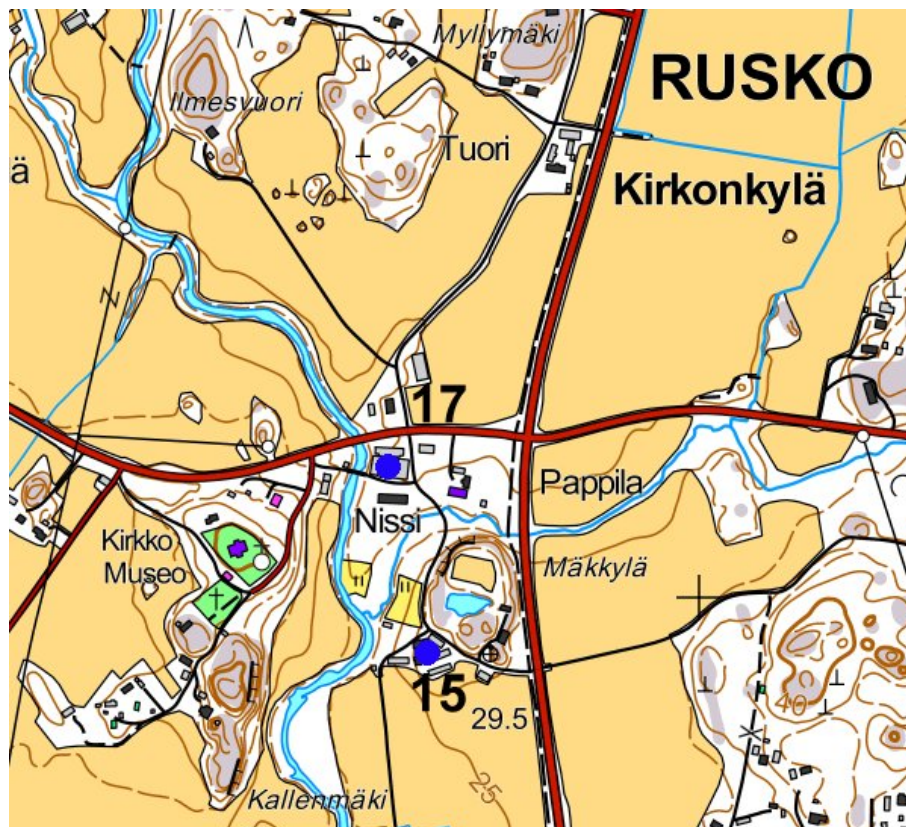
<i>Karttanumerot:</i>	
TM35-lehtijako	L3413A
vanha yleislehtijako	104407
<i>Koordinaatit:</i>	P: 6719930 I: 237641
	z: 30 m mpy
<i>koord.selite:</i>	Munittulan talotontin pääsisäänkäynti, GPS-mittaus
<i>Inventointimenetelmät:</i>	pintahavainnointi
<i>Aiemmat löydöt:</i>	-
<i>Inventointilöydöt:</i>	-
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta n. 0,2 km eteläkaakkoon, nykyisen Munittulan asuinalueen länsipuolella.

Kuvaus: Munittulan yksinäistalo mainitaan kartoilla viimeistään 1692 (ks. kartta 9). Myöhemmin tontilla on karttamerkintöjen perusteella ollut 2-3 taloa. Nykyään tontti on vanhalla rakennuskannalla kohtuullisen tiiviisti rakennettu, joitakin vanhoja kulttuurikerroksia voi silti olla edelleen jäljellä. Yhä asuttua yksinäistalon tonttia ei museoviraston nykyisten ohjeitten mukaan lasketa muinaisjäännökseksi, vaan se on muu kulttuuriympäristö-kohde.

Kartta 27. Kartassa vuodelta 1798 (Asolan, Munittulan ja Kangaren yksinäistalot, päivitetty kartta vuodelta 1782) Kangare on A, Munittula B ja C sekä Asola D. Myllypellonkulman rajamerkki ylhäällä oikealla.

Kartta 28. Munittulan yksinäistalon (kohde 15) ja kirkonkylän (kohde 17) mahdollisesti säilyneitten osien sijainti nykyisellä peruskartalla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 26. Munittulan tontti on nykyisin varsin tiiviisti rakennettu, vanhempia rakenteita voi silti edelleen olla jäljellä. Pohjoiskoilliseen.

16. Asola 2

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyyppin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

-

muu kulttuuriympäristökohde (ehdotus)
asuinpaikat

historiallinen aika/uusi aika

1

- (ei muinaisjäännös)

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

L3413A

104407

Koordinaatit:

P: 6719535 I: 237747

z: 30 m mpy

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Aiemmat tutkimukset:

Asolan päärakennuksen sijainti, GPS-mittaus
pintahavainnointi

-

-

-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta n. 0,6 km kaakkoon, nykyisen Munittulan asuinalueen länsipuolella.

Kuvaus: Asolan yksinäistalo mainitaan viimeistään 1700-luvun lopun kartoissa, parhaimmillaan alueelle on 1800-luvun puolivälin kartoissa merkitty 3 taloa. Nykyään vanhalla tonttialueella on yksi asuinrakennus siihen liittyvine ulkorakennuksineen sekä tontin luoteisosaan kaivettu syvä kuoppa/lampi. Tontin luoteisosa on täysin tuhoutunut, kaakkoisosan nykyisen nurmikon alla saattaa olla vielä jäänteitä vanhemmasta asutuksesta. Yhä asuttua yksinäistalon tonttia ei museoviraston nykyisten ohjeitten mukaan lasketa muinaisjäännökseksi, vaan se on muu kulttuuriympäristökohde.

Kartta 29. Kalmbergin kartastossa vuodelta 1855 sekä Asolan että Munittulan talotonteille oli merkitty 3 taloa kumpaankin.

Kuva 27. Asolan talotontin yhä käytössä olevaa kaakkoisosaa (kuvassa oikealla) on muokattu varsin kohtuullisesti, vanhoja kulttuurikerroksia saattaa vielä olla jäljellä. Itäkoilliseen.

Sijainti ks. kartta 26.

17. Kirkonkylä

Mj-rekisteri:

Laji:

Tyyppi:

Tyypin tarkenne:

Ajoitus yleinen:

Lukumäärä:

Rauhoitusluokkaehdotus:

-

muu kulttuuriympäristökohde (ehdotus)
asuinpaikat

historiallinen aika/uusi aika

1

- (ei muinaisjäännös)

Paikkatiedot:

Karttanumerot:

TM35-lehtijako

vanha yleislehtijako

L3413A

104407

Koordinaatit:

P: 6718903 I: 237693

z: 50 m mpy

koord.selite:

Inventointimenetelmät:

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Aiemmat tutkimukset:

eteläisimmän kylätontin sijainti, GPS-mittaus
pintahavainnointi

-

-

-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkolta n. 300 m koilliseen, Ruskonjoen itärannalla.

Kuvaus: Kirkonkylä on merkitty karttoihin viimeistään 1692 (ks. kartta 9), kylä sinällään on toki ollut olemassa jo aiemminkin. Kylään on vanhoissa kartoissa merkitty 3-4 talotonttia. Nykyään vanhan kirkonkylän alue on lähes kokonaan tuhoutunut. Eteläisimmän osan tontit 2-3 ovat suljettuna umpipihana, siinä saattaa olla kulttuurikerroksia jäljellä vanhojen rakennusten perustusten alla. Keskiosaa kylätontista (tontti 1) on tuhoutunut uuden tielinjauksen rakentamisen myötä. Pohjoisosa kylätontista (tontti 4) on ainakin silmänvaraisen tarkastelun perusteella todennäköisesti kokonaan tuhoutunut myöhemmän uudisrakentamisen seurauksena. Tonttien 2 ja 3 vanha ryytimä on Nissin nykyisen asuinrakennuksen kohdalla. Pihapiiriä on muokattu varsin maltillisesti, ja todennäköisesti vanhempia kulttuurikerroksia on edelleen jäljellä.

Kartta 30. Isojakokartan perusteella Ruskon kirkonkylässä oli 1700-luvun lopulla 4 taloa / talotonttia.

Sijainti ks. kartta 28.

Kuva 28. Umpipihaa Nissin nykyisen asuintalon pohjoispuolella, joitakin vanhempia kulttuurikerroksia saattaa olla vielä vanhempien rakennusten ja pihan alueella jäljellä. Koilliseen.

Kuva 29. Uusi talo ja sen tasattu tontti vanhan kirkonkylän pohjoisosassa. Todennäköisesti vanhat kulttuurikerrokset ovat tuhoutuneet myöhemmässä maankäytössä. Lounaaseen.

18. Rusko Pyhän Henrikin tie/Nunnapolku

Mj-rekisteri:

Laji:	-
Tyyppi:	kiinteä muinaisjäänös (ehdotus)
Tyypin tarkenne:	kulkuväylät
Ajoitus yleinen:	tiempohjat
Lukumäärä:	historiallinen
Rauhoitusluokkaehdotus:	1
	2

Paikkatiedot:

Karttanumerot:	
TM35-lehtijako	L3413A
vanha yleislehtijako	104410
Koordinaatit:	P: 6719915 I: 237646
	z: 30 m mpy
koord.selite:	tielinjaus Munittulan talotontin kohdalla, GPS-mittaus
Inventointimenetelmät:	pintahavainnointi
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Aiemmat tutkimukset:	Heljä Brusila 2010 tarkastus (lentokentän eteläpuolinen osa)

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Ruskon kirkon itä- ja kaakkoispuolella, jatkuen kirkonkylästä kaakkoon kohti nykyistä Turun lentokenttää.

Kuvas: Turusta on johtanut Röntämäen ja Kärsämäen kautta Ruskon kirkolle tie, jota on kutsuttu Pyhän Henrikin tieksi ja Nunnapoluksi. Tie on merkitty 1700-luvun loppupuolen Kuninkaan kartastoon. Turussa Kärsämäen hautausmaan kohdalta etelään vanhan tielinjan reitti on pirstoutunut kaupunkirakentamisen jaloissa, mutta osia siitä on vielä hahmotettavissa. Tosin oittuna ja päälle rakennettuna, osana nykyistä katuverkostoa. Kulkuyhteys Ruskolle katkesi 1950-luvun lopulla, kun Turun lentokenttä rakennettiin. Pyhän Henrikin tien reitti kulki kutakuinkin nykyisen kentän keskiosan poikki. Nykyisen ohitustien eteläpuolella Pyhän Henrikin tie näyttäisi kartasta päätellen noudattavan Tolpantien linjausta Kärsämäen hautausmaalle asti. Turussa muinaisjäänöksen rekisterinumero on 1000015888.

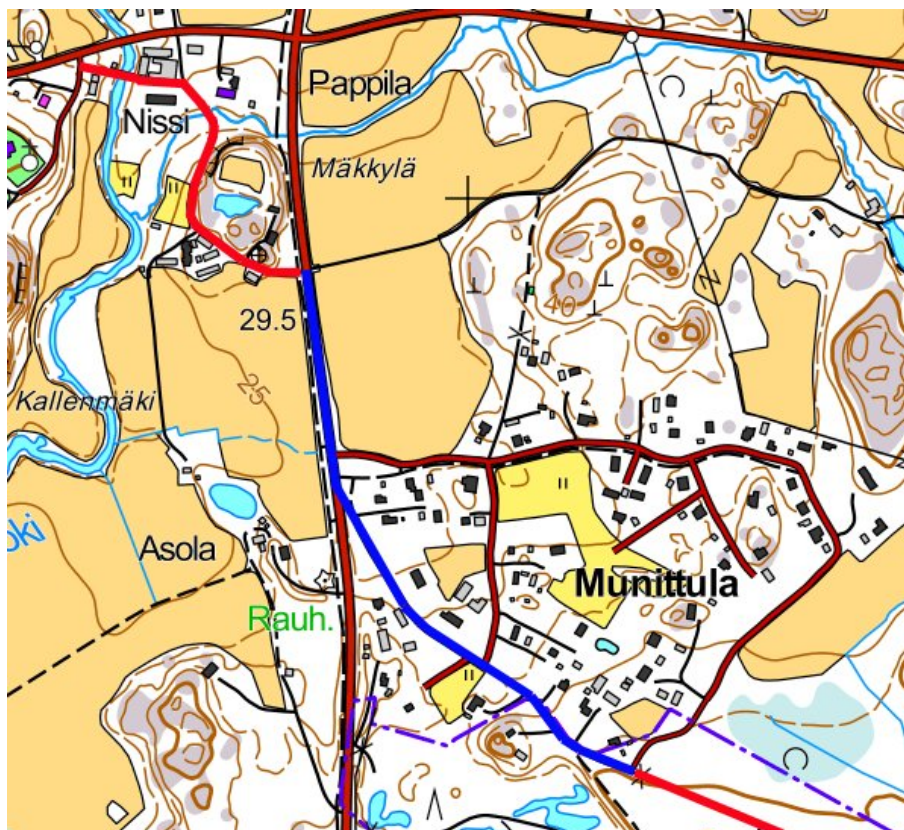
Lentokentän pohjoispuolella vanha tielinjaus vaikuttaisi varsin hyvin säilyneeltä aina Ruskon rajalle saakka, tien Turun kaupungin rajalla sulkeva puomi ja lentokentän läheisyys on ilmeisesti estänyt alueen laajemman uudisrakentamisen. Linjausta Turun kaupungin puolella ei tässä yhteydessä tarkastettu. Munittulan uudokolla asutusalueella tien linjaus on edelleen havaittavissa, tosin asfaltilla päällystettynä pihatienä. Turkutien kohdalla vanha tielinjaus on käytännössä kokonaan tuhoutunut, mutta jatkuu jälleen lähes alkuperäisessä asussaan hiekkatienä Munittulan vanhan kyläpaikan ohi ja kirkonkylän eteläpuolitse kohti Ruskon kirkkoa (ks. esim. kartta 10). Lähellä kirkkoa vanha tielinjaus ylittää Vähäjoen ja Ruskonjoen vanhojen kivistä rakennettujen kaarisiltojen avulla, niiden rakentamisajankohta on perustuskivien mukaan vuonna 1896.

Kohteeseen liittyvät gps-pisteet:

6719241	238214	NUNNAPOLKU1, pihatie asfaltilla
6719285	238131	NP2
6719348	238075	NP3
6719455	237925	NP4
6719595	237845	NP4ISOTIE ALKAA
6719902	237778	NP5ISOTIELOPPU, hiekkatie alkaa
6719915	237646	BJACMUNITTULA (yhä asuttu)
6720110	237656	KIVISILTA 1896
6720163	237548	KIVISILTA1896
6720163	237489	Nunnapolku hiekkatie loppuu

Kartta 31. Pyhän Henrikin tie/Nunnapolku 1700-luvun lopun Kuninkaankartastossa.

Kartta 32. Pyhän Henrikin tie/Nunnapolku nykyisellä peruskartalla Ruskon alueella. Punaisella on merkitty hiekkatienä edelleen oleva hyvin säilynyt tieosuus. Sinisellä on merkitty asfaltoitu tieosuus, joka noudattelee vanhaa tielinjausta. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 12/2015.

Kuva 30. Pyhän Henrikin tie/Nunnapolku Turun ja Ruskon rajalla. Nykyinen asvaltoitu pihatie seuraa vanhaa tielinjausta. Luoteeseen.

Kuva 31. Pyhän Henrikin tie/Nunnapolku Nykyiseltä Turuntieltä kohti Munittulaa ja kirkonkylää on varsin hyvin säilynyt vanhassa linjauksessaan.

Kuva 32. Vähäjoen ylittävä kivinen kaarisilta Pyhän Henrikin tien/Nunnapolun varrella. Taustalla vanha Ruskon Pappila. Silta on rakennettu 1896 (ks. myös kuva 1). Koilliseen.

9. Aineistoluettelo

Kirjallisuus:

Alanen, Timo ja Kepsu, Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Helsinki

Hatakka, Lassi & Glükert, Gunnar 2000. Calibration curves representing shore displacement of the Baltic based on radiocarbon ages in the Karjaa, Perniö, Turku, Mynämäki and Laitila areas, SW Finland. Teoksessa Sites and Settlements (ed. A. Nissinaho). Turku 3-14.

Hiekkanen, Markus 2007. Suomen keskiajan kivikirkot. Tampere.

Oja, Aulis 1944. Keskiajan ja 1500-luvun Maaria. Maarian historia I. Tampere.

Papunen, Pentti 1978. Rusko, historia. Suomenmaa 7, 11. Porvoo.

Paalasmaa, Väinö 1932. Piirteitä Ruskon pitäjän menneisyydestä I-II. Turku.

Saloranta, Elina 2000. Iron Age colonization and land use in the river Vähäjoki valley of Turku (Maaria). Teoksessa Sites and Settlements (ed. A. Nissinaho). Turku 15-43.

Tallgren A.M. 1931. Varsinais-Suomen historia I. Esihistoria. Turku.

Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto, Rusko, pitäjänkartat, <http://digi.narc.fi/digi/search.ka>

Arkistolaitos:

http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Maanmittaushallituksen_uudistusarkisto

Geologian tutkimuskeskus,

http://www.gtk.fi/tietopalvelut/geologiset/kartta_aineistot/, <http://geomaps2.gtk.fi/geo/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali:

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,

<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,

<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön tutkimusraportit, Rusko:

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Kauko Puottulan sivusto: <http://kaukop.mbnet.fi/Miesvaha2.pdf>